

Barn- och ungdomsböcker ur ett genusperspektiv

Analys av ett urval skönlitterära böcker som lånas och läses i skolår 3-5

Sophie Andersson och Sofia Roghult

Lärarhögskolan i Stockholm
Institutionen för undervisning, kommunikation och lärande

Examensarbete 10 p
Allmänna utbildningsområdet, (AUO 3) 41 – 60 p.
Vårterminen 2007
Examinator: Gunilla Molloy
English title: Fiction for children and youths, seen from a gender perspective

Barn- och ungdomsböcker ur ett genusperspektiv

Analys av ett urval skönlitterära böcker som lånas och läses i skolår 3-5

Sophie Andersson och Sofia Roghult

Sammanfattning

Syftet med den här studien var att skönja mönster rörande genus i skönlitterära barn- och ungdomsböcker, och på så sätt få en bild av vilken syn på kön böckerna förmedlar. Vidare ville vi koppla dessa mönster till olika forskningsuppfattningar om vad pojkar och flickor bör läsa.

De teoretiska utgångspunkterna som användes var teorier kring genus och teorier om läsning. Från dessa teorier brukades bland annat begreppen genusordning, ideologisk och biologisk syn på genus, könsmonster, textens och individens repertoar samt identifikation.

Utifrån syftet valdes en kvalitativ metod som innebar att vi dels kritiskt granskade och analyserade sex skönlitterära barn- och ungdomsböcker, dels genomfördes en diskursanalys av olika forskningsuppfattningar gällande genus i barn- och ungdomslitteratur. Urvalet av skönlitteratur grundades på listor över de mest lånade böckerna på tre skolbibliotek.

Resultatet av studien visade att de sex skönlitterära böckerna skildrar traditionella könsmonster, främst hos karaktärer från den äldre generationen, men även hos den yngre. Vi fann även exempel där traditionella könsmonster bröts.

Inom forskningen kring litteraturval ur en genussynpunkt, fann vi två motsatta sidor där det var tydligt att kvinnor stod mot män. Vår studie visade att båda dessa forskningssidor kan finna fenomen och företeelser som stödjer deras åsikter i samtliga sex böcker.

Nyckelord

Barn- och ungdomslitteratur, genus, kön, identitetsutveckling

Förord

Ett stort tack till vår handledare Barbro Westlund som har varit en oumbärlig hjälp och som genom samtal fått oss att se nya möjligheter för vårt arbete. Hon har stöttat oss under hela processen, men samtidigt litat på våra egna tankar och förmågor. Tack även till skolbibliotekarierna, som vi under arbetets gång har haft kontakt med, för vänligt mottagande och stor hjälpsamhet.

Vidare vill vi tacka våra respektive familjer för deras tålamod och stöd.

Detta arbete har författats av oss båda, men vi har tagit huvudansvar för olika delar. Sophie har ansvarat för bakgrund, teoretiskt perspektiv och diskussion. Sofia har ansvarat för tidigare forskning, metod och resultat.

Innehållsförteckning

Kapitel 1 Bakgrund	1
Inledning	1
Bakgrund	1
Undersökningsområde	2
Syfte/frågeställning	3
Kapitel 2 Teoretiskt perspektiv	4
Centrala begrepp	4
Genusteorier	4
Socialisation	5
Kön som social konstruktion	5
Utvecklingspsykologiskt perspektiv	5
Sociokulturellt perspektiv	5
Teorier om läsning	6
Historisk bakgrund	6
Teorier om läsning	7
Sammanfattning	9
Kapitel 3 Tidigare forskning	10
Aktuella undersökningar	10
Genus och litteraturpedagogik	10
Sammanfattning	12
Kapitel 4 Metod	13
Urval	13
Presentation av empiriskt material	14
Uppläggnings och genomförande	15
Materialbearbetning	16
Tillförlitlighetsfrågor	17
Etiska aspekter	17
Kapitel 5 Resultat	18
Beskrivning av empiriskt material	18
Sammanfattning av empiri	23
Analys	23
Sammanfattning av analys	26
Kapitel 6 Diskussion	28
Huvudresultat	28
Diskussion av resultat	29
Slutsatser	31
Betydelse	31
Reflektion över forskningsprocessen	32
Nya frågor	32

Referenser	34
Tryckta källor	34
Internet	35
Empiriskt material	35

Kapitel 1 Bakgrund

I det här kapitlet tar vi först upp en inledning till studien. Därefter följer en bakgrund där vi beskriver studiens relevans. Kapitlet avslutas med syftet för undersökningen och frågeställningar.

Inledning

Förskolläraren sitter och läser en barnbok för en pojke och en flicka. När hon läst en stund börjar hon fundera över innehållet och kommer på att i de flesta böcker hon läser framställs pojkarna som modiga, starka och självständiga, medan flickorna är tysta, lugna och hjälpsamma. Förskolläraren tar en ny bok från hyllan med samma slags könsstereotypa skildringar och börjar läsa. Men den här gången byter hon ut namnen, flickan i boken gör hon till en pojke och tvärtom. Förskollärarens intention är att ge barnen nya förebilder för att de själva ska kunna skapa en trygg identitet.

En lärare ska hjälpa två elever, en flicka och en pojke, att välja varsin bok att läsa. Läraren tycker att det är viktigt att eleven kan identifiera sig med boken, gärna också med huvudpersonen. Flickan blir rekommenderad att läsa en bok om hästar med en tjej i hennes egen ålder. Pojken rekommenderas en bok om tre pojkar på äventyr. Läraren tänker att eleverna behöver stöd i utvecklandet av sina könsidentiteter, och därmed behöver läsa typiska flick- och pojkböcker.

Bakgrund

I en intervju för tidningen *Makt så klart* (2007) framhåller Yvonne Hirdman att redan det lilla barnet formas till att bli flicka eller pojke utifrån föreställningar om vad som anses manligt och kvinnligt. Beroende på kön får barnet ofta olika leksaker, som i sin tur gör att barnet övar upp olika färdigheter. Vidare menar hon att det här mönstret sedan fortsätter under hela uppväxten.

Att skillnaderna i beteende beror på medfödda biologiska anlag är något som den senaste tiden har förts fram i debatten om könsskillnader i samhället (Karlson, 2003). Men eftersom könsspecifik uppfostran börjar redan när barnet är litet är det svårt att bevisa vad som är medfödda kvinnliga respektive manliga egenskaper och vad som är kulturellt eller socialt påverkade beteenden. Oavsett om skillnaderna till viss del beror på biologiska anlag, är det idag allmänt vedertaget att influenser utifrån väsentligt bidrar till individens identitetsskapande.

Barnlitteraturen är inte på något sätt skyddad från dessa föreställningar om manligt och kvinnligt. Kåreland (2005) menar att det sätt som flickor ofta skildras i bilderböcker kan innebära att flickor mer än pojkar saknar positiva identifikationsobjekt i de böcker som vänder sig till dem. De flickor som agerar som huvudpersoner framställs inte alltid som starka, utåtriktade och aktiva, vilket ofta pojkarna gör.

Lars Brink, å sin sida, menar att pojkar behöver få läsa traditionella pojkböcker för att bygga upp sin könsidentitet. Detta säger han är särskilt viktigt i de lägre årskurserna, då skolan spelar en stor roll för pojkars utveckling och maskulinitet. Han anser att man som lärare inte bör tvinga pojkar att läsa om flickor eller tvärtom, men däremot göra olika slags texter tillgängliga för barnen (Nättidningen Alba, 2007).

Det är tydligt att det finns två olika sidor som förhåller sig till val av litteratur ur genussynpunkt. Vi intresserar oss för båda dessa sidor och vill veta mer om hur de ser på skönlitteraturens roll för identitetsskapande.

Vad säger då styrdokumentet? *Lpo94* är tydlig i sin formulering där den säger att skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. I *Kursplanen för svenska i grundskolan* (2000) hittar vi bland annat följande formulering kring skönlitteraturens påverkan på individen:

Skönlitteratur, film och teater hjälper människan att förstå sig själv och världen och bidrar till att forma identiteten. Skönlitteratur [...] ger möjligheter till empati och förståelse för andra och för det som är annorlunda och för omprövning av värderingar och attityder. Därigenom kan motbilder formas till exempelvis rasism, extremism, stereotypa könsroller och odemokratiska förhållanden. När ungdomar möter skönlitteratur [...] innebär det också möjligheter för dem att tillägna sig litterära [...] förebilder. (Sid. 99)

Dessutom kan vi läsa i kommentarer till kursplanen:

Vad gäller litteraturläsning och litteraturreception finns likaledes könsbetingade olikheter i mönster och färdigheter. Pojkar och flickor *läser på olika sätt* [vår kursivering] och väljer olika texter. Det är viktigt att båda könen ges möjlighet att bredda sina läsregister. Litteraturen har fått ett större utrymme och en ännu starkare ställning i den reviderade kursplanen. Litteraturen är en källa till kunskap. Genom litteraturen kan motbilder till exempelvis rasism, extremism och stereotypa könsroller formas. (Sid. 50)

Vi kan konstatera att pedagoger i undervisningen ska utgå ifrån att litteraturen påverkar individen på flera sätt, och att motbilder till traditionella könsmonster kan skapas genom den. Vi ska också ha kännedom kring att pojkar och flickor läser olika texter och på olika sätt. Ovanstående citat, menar vi, är delvis motsägelsefulla och de har fått oss att fundera kring hur vi som pedagoger kan tänka kring genus i val av skönlitteratur. Olika forskningsuppfattningar förs fram avseende litteraturläsningens betydelse vid könskonstruktion, ofta med tydliga motsättningar.

Undersökningsområde

Genus och skönlitteratur har varit återkommande inslag under vår lärarutbildning. Begreppen har både behandlats i kombination och som fristående delar, de har även berörts i andra sammanhang som rör skolvärlden. Att skönlitteratur kan användas som kunskapskälla inom samhällsorienterade ämnen och att ha ett genusperspektiv i matematikundervisningen är exempel som berörts. Detta visar att både genus och skönlitteratur är områden med enorm räckvidd, och för att kunna göra en studie om samspelet mellan dessa två var en begränsning nödvändig.

Vi valde att fokusera på forskningsdiskursens två sidor kring genusperspektiv i litteraturpedagogiken; de som anser att pojkar och flickor bör läsa typiska flick- och pojkböcker om huvudpersoner av samma kön, och de som å andra sidan påpekar vikten av att exponeras för olika typer av förebilder. Ett mindre urval av barn- och ungdomsböcker har kritiskt analyserats för att skönja mönster rörande genus och kön i dagens populära litteratur och se hur detta kan kopplas till forskningen.

I studien används teorier rörande både litteratur och genus. Dessutom har vi tagit del av tidigare forskning, dels kritiska analyser av barn- och ungdomsböcker i ett genusperspektiv och dels forskning kring hur man bör tänka i val av litteratur till pojkar och flickor.

För att hitta information inom vårt kunskapsområde har sökningar gjorts på följande sökord: *barnlitteratur*, *ungdomslitteratur*, *skönlitteratur*, *genus* och *kön*. Den sökmotor som främst använts är Libris, men även Nationalencyklopedin. Orden har vi sökt på separat och i kombinationer. Vi anser dock att kombinationerna är av störst intresse då träffarna ofta får en mer tydlig koppling till vårt undersökningsområde. En sökning på skönlitteratur och kön eller genus ger många träffar, medan kombinationen barnlitteratur och kön eller genus ger avgörande färre. Genom detta konstaterar vi att forskning kring skönlitteratur och genus bedrivs mer frekvent än forskning kring barnlitteratur och genus.

Syfte/frågeställning

Genom att ur ett genusperspektiv granska sex av de mest lånade skönlitterära böckerna i skolår 3-5 i en storstadskommun, syftar studien till att skönja mönster rörande genus. Vidare vill vi koppla dessa mönster till olika forskningsuppfattningar inom litteraturdidaktik.

Vi vill undersöka vårt syfte genom dessa frågeställningar:

- Vilken syn på kön förmedlar de sex böcker som studien innefattar?
- Hur kan dessa sex böcker kopplas till två forskningsuppfattningar om vad pojkar och flickor bör läsa?

Kapitel 2 Teoretiskt perspektiv

I det här kapitlet redogör vi först för de centrala begrepp vi i studien använder oss av. Därefter följer en redogörelse för de teorier vi tar stöd i, genusteorier och teorier om läsning. Genusteorier används för att förstå hur kön konstrueras och för att belysa förhållningssätt mellan könen.

Centrala begrepp

När man läser forskning och teorier om genus stöter man på flera begrepp som tycks ha samma betydelse. Att vi har definierat flera av dessa begrepp kan tyckas överflödigt, men vi anser att det är viktigt då alla begrepp påträffas, men i olika teorier och texter. Våra analyser och tankegångar baseras på följande definitioner.

Begreppet kön kommer att användas för att beskriva två olika saker. Dels används kombinationen **biologiskt kön**. Då syftar vi till det kön man som individ fötts till och som handlar enbart om den rent biologiska aspekten könet.

Dels talar vi om **ideologisk syn på kön**. Med detta menar vi ett synsätt där man ser kön som en social konstruktion. Detta handlar inte om den biologiska aspekten av kön utan om de sociala värderingar som läggs in i begreppet. Detta handlar snarare om vad som uppfattas manligt och kvinnligt (Karlson, 2003).

Då vi använder begreppet **genus** hänvisar vi till Hirdman (2003) som menar att genusbegreppet är det bättre ordet att använda när man studerar manliga och kvinnliga könsroller. Genus har ersatt det tidigare mer använda begreppet **könsroll** och ska användas till att se hur människor formas och formar sig till man och kvinna. Termen genus syftar då till en social aspekt och konstruktion av kön. Det vill säga det som uppfattas som kvinnligt eller manligt, men därmed inte behöver vara könsbestämt.

Könsmönster syftar på de förväntningar som samhället har på hur män och kvinnor bör vara och agera. Detta begrepp är att jämföra med både genus och könsroll.

Stereotyp är ett ord som ofta finns, tillsammans med könsmönster, vid forskning kring genus. Stereotyp beskrivs i Nationalencyklopedin (070424) som en allmän omfattad föreställning om egenskaper hos alla som tillhör en viss grupp, exempelvis nation, ras, religion eller kön.

Genusteorier

Nedan redogörs för olika genusteorier med en avrundning i det sociokulturella perspektivet, vilket vi i analysen av barnlitteraturen kommer att använda som analysverktyg. I de delar som berör diskursen kring genus och litteraturpedagogik kommer studien att belysa dels synen på genus ur ett biologiskt perspektiv, dels med

stöd i teorier som har en mer ideologisk syn och menar att kön på ett eller annat sätt är socialt påverkbart.

Man kan se på genus ur ett flertal perspektiv. Nedan följer en kort redogörelse för några av dessa. Framför allt uttrycker de olika teorierna individens varierade grad av egen aktivitet och medvetenhet om vad som händer (Karlson, 2003).

Socialisation

Teorin om socialisation betonar andra människors och samhällets inflytande på barnen (Karlson 2003). Inom denna teori delar man upp en människa i ett biologiskt jag och ett socialt jag. De roller som barn får lära sig av de vuxna läggs ovanpå de biologiska skillnaderna (Davies, 2003). Socialisation innebär att individen internaliserar samhällets eller gruppens rådande beteendemönster, normer, regler, värden och sedvanor. Detta är en process som börjar i spädbarnsåldern och pågår hela livet (Nationalencyklopedin, 2007-04-04). Att se genus ur detta perspektiv menar ett flertal forskare bidrar till att upprätthålla olikheterna mellan könen, då teoretiker inom socialisationsteorier menar att barnet inte tar aktiv del i det som sker, utan drivs in i gällande mönster (Davies, 2003).

Kön som social konstruktion

Man kan se kön som en social konstruktion, något som inte är av naturen givet utan som något som skapas av individen i samspel med sin omgivning. Ett tydligt exempel på kön som social konstruktion är då ett heterosexuellt par ska utföra något som kräver fysisk styrka. Även om uppgiften inte kräver mer styrka än att kvinnan skulle klara av den själv, är det vanligt att mannen tar på sig uppgiften. Vid en sådan handling återskapas en föreställning om mannen som stark och kvinnan som svag, vi ”gör kön” (Karlson, 2003).

Utvecklingspsykologiskt perspektiv

Begreppet utveckling markerar i sig självt att barnet relativt automatiskt förvandlas till vuxen, till man eller kvinna, kanske genom biologiskt grundade inre krafter. Det normala utvecklingsförloppet beskrivs genom olika stadieteorier av bl. a. Piaget och Erikson (Karlson, 2003). Bjerrum Nielsen & Rudberg (1991) som skriver om könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv, menar att flickor och pojkar försöker stärka sin identitet genom att ta efter sådant som de ser andra av samma kön göra och tycka. Några av de forskare som berörs i vår studie har en delvis biologisk syn på kön och de skulle följaktligen kunna placeras under detta perspektiv.

Sociokulturellt perspektiv

Eva Gannerud (2001) menar att genus kan användas för att förstå och beskriva olika mönster och strukturer både på individnivå och i samhället. Då betydelsen av genus och kön varierar, genom att genus i varje sammanhang samspelar med många andra faktorer, kan ett genusperspektiv beskrivas ur ett sociokulturellt perspektiv.

Det finns alltid möjlighet till förändring av genusföreställningar och könsmonster, dock finns det i varje tid och sammanhang vissa givna ramar, både materiella och ideologiska (ibid.).

Gannerud (2001) använder sig av begreppet genusordning för att beskriva hur genus och kön kommer till uttryck i vårt samhälle. Denna genusordning innefattar olika nivåer, eller dimensioner; den *symboliska* nivån, den *strukturella* nivån och den *individuella* nivån. Nedan följer hennes definitioner av de olika nivåerna.

Symbolisk nivå

På en symbolisk nivå förmedlas föreställningar av hur män och kvinnor ”är” och ”bör” vara. Man ser det manliga och det kvinnliga som motsatser och i kontrast till varandra. Dessa föreställningar uppfattas ofta som självklara och naturliga eftersom de är så djupt rotade i vårt kulturarv.

Strukturell nivå

Föreställningarna från den symboliska nivån kan användas för att motivera och legitimera olika förhållanden på en strukturell nivå, till exempel hur olika sociala aktiviteter eller ekonomiska förhållanden är organiserade. Denna strukturella nivå innefattar strukturer inom arbetslivet och utbildningsväsendet, kvinnor och män återfinns ofta inom olika områden och på olika positioner.

Individuell nivå

Normer som rör äktenskap, föräldraskap och barnomsorg hamnar under den tredje nivån som handlar om hur emotionella och sexuella relationer mellan människor är organiserade. Även fast det här främst är intressant att se till mönster, inte enskilda individer, påverkar givetvis genusordningen den enskilda människan väsentligt. Hur individen kan utforma sitt liv och sin personliga identitet i samspel med omgivningens genusordning påverkas av det individuella biologiska könet.

I vår kommande analys kommer vi att använda oss av begreppen symbolisk, strukturell och individuell nivå. Därutöver används begreppen ideologisk och biologisk syn på kön.

Teorier om läsning

Då forskningen anser att skönlitteratur påverkar identitetsskapandet hos läsare tar vi i det här avsnittet upp forskare som på olika sätt beskriver samspelet mellan läsare och text, detta kallas reception.

Historisk bakgrund

Den brittiske forskaren I.A. Richards brukar framhållas vara den första forskaren kring läsare och text. Han genomförde en undersökning där han lät sina studenter läsa och skriva kommentarer till dikter, från vilka han hade tagit bort all vägledande information såsom titel, författare och tidsperiod. Därigenom kunde han se hur läsarnas olika bakgrunder och erfarenheter spelade stor roll i deras olika tolkningar, då läsarna utan ledtrådar var tvungna att lita på sina egna, personliga reaktioner (Molloy, 2002).

Teorier om läsning

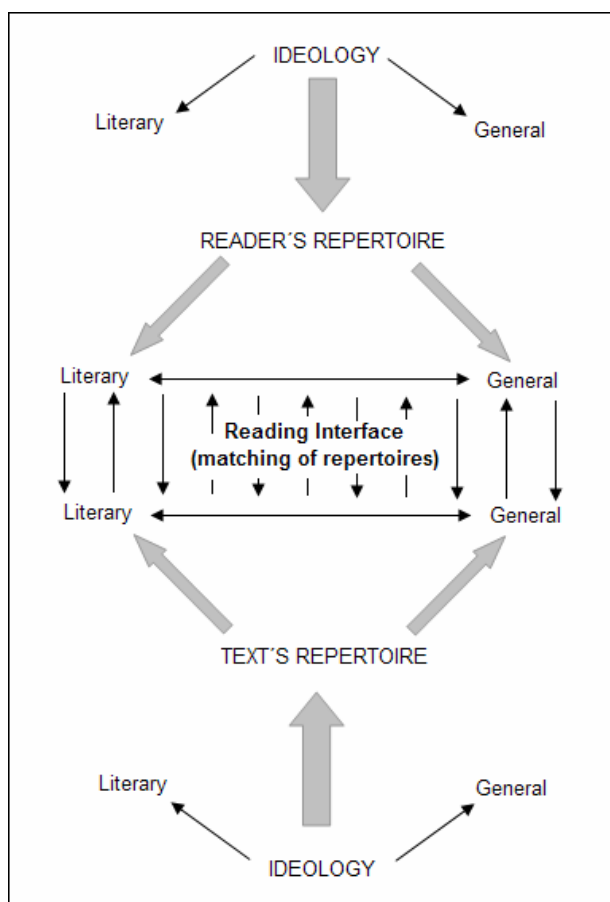
Louise M. Rosenblatt (1938/2002), som har varit banbrytande inom receptionsforskningen, menar att samhällsvetenskapliga föreställningar definitivt spelar en roll när man studerar litteratur, men man får inte bortse från att litteratur är en konstform. Ett litterärt verk är bara bläckfläckar på ett papper tills en läsare förvandlar fläckarna till meningsfulla symboler/tecken och det är i mötet mellan läsare och text som symbolerna får en mening. Detta kallar hon ”transaktion” och det beskrivs som det ömsesidiga inflytandet mellan läsare och text vid meningsskapande av texten.

Ingen läsare kommer blank till ett litterärt verk, varje individ har sin historia och sina värderingar och närmar sig texten med ett visst syfte och förväntningar och tolkar texten utifrån sitt förråd av tidigare erfarenheter. Olika böcker framkallar olika attityder för exempelvis relationer mellan män och kvinnor, familjemönster, synen på barn och förhållandet mellan föräldrar och barn. När ungdomar läser litterära verk med dessa relationer och attityder kan de få en känsla för hur de socialt ska anpassa sig till vår kultur. De värderingar och föreställningar om livet som eleverna möter i litteraturen kommer individen att väva samman med sin egen personliga filosofi, antingen det handlar om ett godtagande eller ett förkastande av textens underliggande budskap, enligt Rosenblatt (2002).

Böcker som läses enbart för nöjes skull tillfredsställer trots allt bestämda behov och svarar mot bestämda intressen. Sådana verk har därför en potentiell förmåga att påverka läsarens personlighet och beteende, [...] (Rosenblatt, 2002 s.147)

Litteraturen utövar i allmänhet sitt starkaste inflytande då den förstärker eller upprätthåller ett gällande kulturmönster. Om texten inte stämmer överrens med samhällets vedertagna värderingar kan läsaren istället förkasta det texten försöker förmedla. Både läsare och text är avgörande för att det ska skapas en mening i den transaktionella process läsning faktiskt är (ibid.).

Kathleen McCormick, som presenteras av Malmgren (1997) i *Åtta läsare på mellanstadiet* anser att social påverkan har en viktig del i litteraturreceptionen. Att läsning av en text skulle ske uteslutande på textens villkor är McCormick skeptisk till. Hon menar istället att textens repertoar, både den litterära och den allmänna, och läsarens repertoar måste matchas samman för att läsningen ska kännas meningsfull. I läsarens och textens repertoar finns, enligt McCormick, deras ideologi, det vill säga öppna, dolda och ibland omedvetna värderingar som internaliserats genom kulturell socialisation. Enligt McCormick är ideologin inskriven i det språk, regelsystem och i de koder som läsaren och texten använder sig av och det är när läsarens och textens ideologiska och litterära förväntningar stämmer överrens som repertoarerna matchas.

Figur 1: Illustration av McCormicks modell (Malmgren, 1997 s. 82)

Joseph A. Appleyards utvecklingsteori presenteras i Malmgrens bok *Åtta läsare på mellanstadiet* (1997). Appleyards teori bygger på att människor intar speciella roller som läsare. Dessa roller definierar inte den individuella läsutvecklingen som naturligtvis varierar från individ till individ, de definierar inte heller sociologiskt betingade hållningar som kan bero på klass eller kön. Utvecklingspsykologiska antaganden har stor betydelse för definitioner av olika faser. Appleyard menar att den inre genetiskt betingade psykiska utvecklingen alltid balanseras av en social interaktion. Dock påpekar han att olika faktorer påverkar litteraturreceptionen, vilket gör det svårt att skapa en generell utvecklingsmodell. Läsarens individuella drag som utbildningsbakgrund, sociokulturell bakgrund, kön och personliga erfarenheter är viktiga saker som påverkar, men Appleyard hävdar ändå att det går att urskilja underliggande utvecklingsmönster. Appleyards teori bygger på att läsaren går in i en speciell roll när han/hon läser. Rollbegreppet är knutet till läsarens identitetsutveckling som skapas genom livet i samhället och rollen skapas i ett socialt sammanhang. Teorin gäller endast för vårt västerländska moderna samhälle.

Appleyard har fem faser i sin modell, de är: "Den lekande läsaren", "Läsaren som hjälte/hjältinna", "Läsaren som tänkare", "Läsaren som tolkare" och "Den pragmatiska läsaren" (Malmgren 1997, s. 108). Den andra fasen, "Läsaren som hjälte/hjältinna", befinner sig undersökningsgruppen för denna studie inom. I den fasen lever sig läsaren in i hjälten/hjältinnans värld där alla faror klaras av. Identifikationen med en stark

hjalte/hjältinna är det viktiga men det är också viktigt med tydliga och fasta gränser, där gott är gott och ont är ont.

Malmgren (1997) tar i sin bok också upp Jack Thomsons utvecklingsmodell som har sin utgångspunkt i fem koder. Modellen följer en abstraktionshierarki som går från emotionell inlevelse i en konkret handling till en mer distanserad läsning. De fem koderna är: ”Handlingskoden”, ”Hermeneutiska koden”, ”Semantiska koden”, ”Symboliska koden” samt ”Kulturella och referentiella koden” (Malmgren, 1997 s. 44). Utifrån de fem koderna har Thomson utarbetat olika behovsstadier i litteraturreceptionen. Dessa stadier har en indirekt koppling till koderna och läsaren tar sig igenom stadierna stegvis där det nya läggs till det gamla.

Den första koden är som sagt handlingskoden och den är kopplad till det första stadiet där läsaren har ett oreflekterat intresse för handlingen. Det är denna kod som åldersmässigt matchar läsarna av de skönlitterära böckerna i vår studie. Läsning av spänningslitteratur präglas av denna handlingskod. Läsaren på denna nivå är förtjust i böcker där handlingen är rak och karaktärerna beskrivna för att passa dem. Karaktärerna ska vara stereotypa och goda för att läsaren ska kunna identifiera sig med dem. Thomson (Malmgren, 1997) menar vidare att att läsaren på det här stadiet är lätt disträherad och behöver konstant spänning och dramatiska händelser.

Trots att receptionen av en text är individuell menar Jon Smidt att mötet mellan läsare och text alltid sker inom ramen för en bestämd social och historisk kontext som i hög grad bestämmer vilka tolkningar som är möjliga (Elmfeldt 1997).

De analysverktyg vi kommer att använda utifrån teorier om läsning är följande: textens repertoar, identifikation och läsarens identitetsutveckling.

Sammanfattning

Vi inledde avsnittet ”Teorier om läsning” med en historisk bakgrund. När vi tolkar Rosenblatt, som var tidig i sin forskning, ser vi tydliga dragningar åt att hennes teorier baserar sig på att sociala förhållanden och influenser är det som främst påverkar hur en individ tar till sig en text och bygger upp sin identitet. Vår tolkning av McCormicks modell säger att även hon stödjer det här synsättet.

I Appleyards teorier kan en koppling till McCormicks modell ses, men Appleyard lägger förutom det sociala stor vikt vid det utvecklingspsykologiska perspektivet i sina definitioner av de fem olika faserna. Thomsons modell är också en utvecklingsmodell, där han beskriver att karaktärerna måste vara stereotypa för att läsaren ska kunna identifiera sig med dem.

Kapitel 3 Tidigare forskning

I detta kapitel redogör vi för en del av den forskning som bedrivits inom området genus och barnlitteratur.

Aktuella undersökningar

Enligt Barnbarometerns undersökningar 2002/2003 kring hur barn i åldrarna 3-8 år använder massmedier en genomsnittlig dag är böcker, tillsammans med TV, ett av de medier som når den största andelen barn per dag (Barnbarometern, 2007-03-07). I en liknande undersökning gjord av Nordicom-Sveriges Mediebarometer fann vi uppgifter om att under en genomsnittlig dag, år 2005, läste 59 % av befolkningen i åldern 9-14 år. Undersökningen betonade dock att all bokläsning åsyftades (Nordicom, 2007-06-08). Vi tycker att undersökningarna visar att det är viktigt att ha en kunskap om vad litteraturen signalerar till sina läsare, då det är ett så pass kraftfullt media.

Jeanette Ericson (2005) har i sin studie *Flickor och pojkar i barnbokens värld: en studie om genus* jämfört ett antal barnböcker utgivna år 2004 med lika många barnböcker skrivna under 70-talet. Författarens undersökning visar att flickor och pojkar, samt kvinnor och män, nu som på 70-talet framställs stereotyp i flertalet barnböcker. Skillnaderna handlar dels om vilka aktiviteter barnen tar sig för, dels hur de bemöts av sina föräldrar och andra vuxna och även hur barnens känslor framställs.

När vi sökte på uppsatser kom vi även över *Far ror – mor är rar: Läsläror ur ett genusperspektiv* av Hanna Nyström och Kristina Svensson (2006). De analyserade ett antal läsläror ur ett genusperspektiv, både texterna och bilderna. Som analysredskap använde de bland annat frågor som av Jämrum¹ rekommenderades att ställa vid analys av barn- och ungdomsböcker. Dessa frågor hade de funnit på Jämrum's hemsida, som nu dessvärre är nerlagd. Analysfrågorna kan dock ses som bilaga. (se bilaga 1)

Genus och litteraturpedagogik

Lars Brink redogör (i Kåreland, 2005) för sina erfarenheter kring pojkars och flickors läsning i mellanåldern. I sin forskning har han genom bland annat boksamtal tagit reda på 10-åringars upplevelser kring några böcker. Han använder sig bland annat av Appleyards teorier i analysen av barnens reception.

Brinks studie visar att eleverna i denna ålder, som Appleyard också menar, ofta läser identifikatoriskt inom stadiet som han kallar "Läsaren som hjälte eller hjälting". Detta konstaterar han efter sina boksamtal kring Astrid Lindgrens *Bröderna Lejonhjärta*, som gavs ut 1973. Han finner att pojkarna undviker att identifiera sig med Karl, som många

¹ Jämrum är ett regionalt jämställdhetscentrum för pedagoger i Gävleborgs län.

av oss nog känner igen som ”Skorpan”. Han upplevs som en svag pojke. Intressant att belysa är att flickorna däremot identifierar sig med honom, trots att han är pojke. Det visar sig i samtalen att flickorna i högre grad skulle vilja identifiera sig med den modiga Sofia, men upplever det kanske som ”skryt” (författarens uttryck) att säga att det är henne de identifierar sig med. Annars, menar Brink, att barnen främst identifierar sig med personer av samma kön och ålder.

Lars Brink menar att pojkar behöver få läsa traditionella pojkböcker för att bygga upp sin könsidentitet (Nättidningen Alba, 2007) vilket kan kopplas till följande citat som han själv diskuterar i *Modig och stark – eller ligga lågt*: ”Pojkar behöver böcker som osar av manlig heder och ridderlighet” (Kåreland, 2005 s 181).

Ovanstående citat kommer från två brittiska bokförläggare och de menar vidare att pojkar ska läsa pojkböcker, äventyrsböcker om sjörövare och hjältar, inte känslomässigt feminiserade historier som Harry Potter. Därför har de startat ett bokförlag som endast publicerar manliga författare. Brink (i Kåreland, 2005 s. 182) menar att man kan ana att de skulle få ett visst stöd för detta av Appleyard som hävdar att barnen i sin läsning främst söker efter personer som är sådana som de själva skulle vilja vara. Appleyard konstaterar med stöd i detta att det inte är konstigt att hans studier visar att pojkar föredrar berättelser med manliga hjältar i äventyr, medan flickorna föredrar kvinnliga huvudpersoner, gärna i hem- och skolmiljö (Kåreland, 2005).

Forskaren Bronwyn Davies (2003) har gjort en undersökning kring hur barn i förskoleåldern uppfattar feministiska sagor. Davies menar att sådana sagor, med syftet att rubba konserverade värden i samhället, behövs och är ovärderliga, framför allt för att skapa uppfinningsrikedom för könskonstruktion utanför de traditionella könsmönstren. De flesta sagor som barn annars får höra har en undertext som ger en sexistisk och klassbaserad bild av verkligheten. Sådana slags sagor lär barn att se sig själva som antingen män eller kvinnor med allt som kommer med den könsmissiga indelningen. I sin bok refererar Davies bl.a. till Freebody och Baker som visar att läseböckerna för de yngsta läsarna ofta är indelade i par med en pojke och en flicka. Samspelet mellan dem grundlägger en ”riktig” manlighet eller kvinnlighet.

Marika Andrae (2001) har i sin avhandling analyserat Wahlströms ungdomsböcker ur ett genusperspektiv. Hon refererar där till litteraturvetaren Sally Robinson som understryker att könskonstruktionen ”faktiskt” (författarens uttryck) produceras genom litteraturen. Vidare menar Robinson att berättelser riktar sig till läsare på könsspecifika sätt och att de gör att kvinnor förförs till att bli som en kvinna ”bör” vara.

Kåreland menar att det finns en risk att barnboken, med de traditionellt skildrade flickorna och pojkarna, låser in barnen i traditionella könspositioner och hindrar dem från att utveckla en könsidentitet som verkligen gagnar dem och ger dem bra förebilder (Nättidningen Alba, 2007). Kåreland (2005) poängterar också att genus endast är en aspekt man kan se en individs utveckling utifrån och att även klass och etnicitet bidrar väsentligt i identitetsutvecklingen.

Bodil Alvarsdotter (2002) har i sin magisteruppsats *Barnbokens kön: genusaspekter i litteratur och hos aktörer på marknaden* formulerat sig som nedan:

Den litteraturgenomgång som inlett undersökningen har visat att barnlitteratur spelar stor roll i barns identitetsbildande och att de könsroller böckerna innehåller bidrar till deras könsuppfattning. Stereotypa könsroller inskränker båda köns frihet genom att pojkar och flickor utifrån könstillhörighet får lära sig vad som förväntas av dem. (s. 75)

Sammanfattning

Brink (i Kåreland, 2005) och Appleyard (Malmgren, 1998) för fram sina åsikter kring pojkars och flickors läsning. Brink stödjer Appleyards teorier och menar att flickor och pojkar i åldersgruppen för vår studie ofta läser identifikatoriskt och antar en roll som hjälte/hjältinna. Båda menar att pojkar och flickor väljer böcker efter kön och de söker sig till förebilder inom samma kön som kan vara ett stöd i könsidentiteten. Brink säger uttryckligen att pojkar bör läsa traditionella pojkböcker för att fastställa en trygg könsidentitet. Ingen av dem framhåller att det vore positivt att påverka barnen att läsa annan litteratur än de själva väljer, vilket vi tolkar som att de tycker att valen bör accepteras och i vissa fall även rekommenderas.

Vi tycker oss ha uppfattat ett spänningsfält mellan denna sida och den andra sidan med Kåreland (2005, och Nättidningen Alba 2007) och Davies (2003) i förgrunden, som har en ideologisk syn på genus. De poängterar gärna vikten av att exponera pojkar och flickor för olika slags förebilder då de ser litteratur som en stor påverkansfaktor för identitetsutvecklingen. Individerna själv ska få välja sin könsidentitet och behöver med det många olika slags förebilder.

Kapitel 4 Metod

I det här kapitlet skriver vi om hur vi utformade undersökningen, vilka hinder vi stötte på och hur vi arbetade för att komma fram till våra resultat.

Vår studie är av kvalitativ art då vi analyserar olika textmaterial för att få en djupare kunskap och förståelse (Patel & Davidson, 2003). Vår studie består av analyser av både skönlitterära böcker, samt en diskursanalys rörande litteraturpedagogik ur ett genusperspektiv med stöd hos olika forskare med teorier om läsning.

För vår undersökning har vi hämtat inspiration från aktuell forskning om genus. Vi har bland annat tagit tillvara på hur flickor och pojkar interagerar med varandra och vilka aktiviteter som kan ses som könsstereotypa. I form av en bilaga från en C-uppsats (Nyström & Svensson, 2006) gav regionalt jämställdhetscentrum oss en grund för vad som är viktigt att studera i en analys av böcker utifrån ett genusperspektiv.

Urval

Att vi valt elever i skolår 3-5 som undersökningsgrupp beror på att dessa elever befinner sig i åldern som oftast beskrivs som bokslukaråldern. Bokslukaråldern brukar man kalla den åldern då barnen är mellan ca tio och tolv år och de läser mycket och gärna (Johansson, 1989).

För att kunna göra ett adekvat urval av böcker att analysera kontaktade vi bibliotekarier på tre skolbibliotek i en storstadskommun. Utbudet av barn- och ungdomslitteratur är oerhört stort, följaktligen var det tvunget att göras ett urval som trots sin ringa omfattning kunde säga oss något om vilka förebilder eleverna möter i skönlitteraturen. Informationen vi förväntade oss att få från biblioteken var vilka böcker som mest frekvent lånas av elever i skolår 3-5 och om böckerna lånats av pojkar eller flickor. Tyvärr gick det inte att få reda på om det var pojkar eller flickor som lånat böckerna, då den informationen raderas så fort boken återlämnats. Det vi fick tillgång till var listor över de mest utlånade böckerna på tre olika skolbibliotek under år 2006, dock utan information om låntagarna. Även om vi inte har några uppgifter om vilka som främst läser de olika titlarna, anser vi att urvalet är relevant för studiens syfte, då vi vet att det rör sig om titlar som läses av ett stort antal barn.

Utgångspunkten togs i de skönlitterära böcker som riktar sig mot läsare i åldern 9-12 år och som är de mest utlånade på de tre skolbibliotek vi berör i studien. Vårt syfte var inte att få fram någon sanning om genusframställningar i barnböcker generellt sett, däremot hoppades vi på att få en bild av detta i några av de böcker vi vet att eleverna läser.

Utifrån de listor vi fått och sammanställt valde vi sex titlar. Då bland annat Appleyard (Malmgren, 1997) menar att barnen i denna ålder ofta väljer att läsa böcker med en huvudperson av samma kön, och även identifierar sig med denna, valde vi att ta två böcker med en flicka som huvudperson, två med en pojke och två med både en flicka

och en pojke som huvudperson. Vi menar att vi på det sättet berör böcker som troligen läses av ungefär lika stor del pojkar som flickor, även fast vi är väl medvetna om att långtifrån alla läser utefter Appleyards modell. Att vi valt att inte utgå från specifika individers reception av böckerna beror dels på det begränsade utrymmet en c-uppsats innebär. Dels diskuterar bland andra Kåreland (2005) om svårigheten att få fram elevernas egentliga reception genom till exempel samtal, det är svårt att veta om eleverna lämnar tillrättalagda svar som de tror att läraren förväntar sig. Då vi istället valt att analysera litteraturen utifrån generella utvecklingsmodeller och annan forskning kring läsning förlitar vi oss på Smidt som menar att mötet mellan läsare och text alltid sker inom en ram som bestämmer vilka tolkningar som är möjliga (Elmfeldt, 1997).

De titlar vi valde att analysera är:

- *Mumiemysteriet* (2004) av Martin Widmark
- *Spökaffären* (2006) av Martin Widmark
- *Pappa polis* (2000) av Laura Trenter
- *Tjuvar i kyrkan* (2003) av Helena Bross
- *Tsatsiki och Retzina* (2001b) av Moni Nilsson-Brännström
- *Klassresan* (2001a) av Moni Nilsson-Brännström

Presentation av empiriskt material

Lasse Majas detektivbyrå: Mumiemysteriet (Martin Widmark, 2004)

Lasse och Maja har en detektivbyrå och i den här boken försöker de lösa ett mysterium på museet. Det verkar som att en mumie har vaknat till liv och stjal tavlor.

I boken möter vi förutom Lasse och Maja även museichefen, nattvakten, kassörskan och städerskan, dock inga föräldrar till Lasse eller Maja. Lasse Majas detektivbyrå har filmatiserats och visats som julkalender på TV.

Nelly Rapp: Spökaffären (Martin Widmark, 2006)

Nelly Rapp är agent, hon bekämpar monster och spöken. I denna bok i serien hjälper hon Conny Cruth att göra en spökanalys i hans mataffär. Vi får också möta spöket Tulo som var handelsman i samma affär för hundra år sedan, och får höra hans historia.

Nelly Rapp är en modig tjej som efter att ha gått sin utbildning på Monsterakademin har fått titeln spökagent. Nellys personlighet får ingen större roll i boken som koncentreras kring att lösa ett mysterium. Man möter i boken inga föräldrar, bara Nellys hund London och hennes vuxna vänner som hon mött genom Monsterakademin.

Pappa polis (Laura Trenter, 2000)

Julian är en kille som går på mellanstadiet. Hans familj består av mamma, pappa och en lillasyster som går på lågstadiet. Pappa, som är polis, blir en dag skjuten i tjänsten under en razzia mot ett motorcykelgäng. Poliserna vet dock inte vem som höll i pistolen, vilket leder till att Julian börjar sina efterforskningar genom vilka han finner en ny vän, gängmedlemmen Jim.

Tjuvar i kyrkan (Helena Bross, 2003)

I bokserien *Kusinerna* är Moa och Simon huvudpersoner som hamnar i olika mysterier vilka de tillsammans löser. I den här boken hjälper de polisen att ta fast ett par tjuvar som stjal från olika kyrkor.

Vi möter förutom Moa och Simon, Simons mormor som i analysen endast kommer att benämnas mormor. Mormors son Peter, alltså Simons morbror, gifter sig med Moas mamma Katarina, det är så de blir kusiner.

Tsatsiki och Retzina (Moni Nilsson-Brännström, 2001b)

I den femte boken i serien går Tsatsiki andra terminen i fyran. Han har fått en lillasyster och bor tillsammans med henne, morsan, Göran och Mårten Pissråtta. Mårten får bo hos dem eftersom hans pappa är en hemlös alkoholist, och hans mamma lämnade make och son när Mårten var liten. Boken handlar om vänskap, kärlek och familj. Tsatsiki är tillsammans med Sara och är bästa kompis med Per Hammar.

Klassresan (Moni Nilsson-Brännström, 2001a)

Malin har precis hoppat av gymnasiet och gett sig ut på en resa. Med sig har hon sin dagbok som hon skrev när hon gick i sexan. Klassen, som skulle splittras inför högstadiet, gav sig ut på sin sista klassresa tillsammans.

I boken får vi följa alla elever i klassen och höra deras tankar om resan och om livet. Då den är skriven med Malin som huvudperson anser vi att den räknas som en av de böcker som har en flicka i huvudrollen. Vi kan ändå förstå att vissa skulle tolka den som en bok med flera huvudrollsinnehavare.

Uppläggnig och genomförande

Då vi fick listor från tre olika bibliotek, (se bilagor nummer 2, 3 och 4) var vi tvungna att sammanställa dem till en, för att få en lista över den sammanlagda utlåningen, och därifrån göra ett urval. Sammanställningen gjorde vi genom att använda MS Office Excel. Vi utgick från en av listorna och förde in informationen om antal utlån från de andra listorna, bok för bok.

Bibliotekarierna plockade ut listorna med kriterierna att böckerna skulle ha klassifikationerna Hcf och Hcg. Hcf betecknar berättelser för barn, speciellt barn upp till 10 år, sagor, barnlitteratur och småbarnsberättelser. Hcg betecknar berättelser för barn och skönlitteratur för mellanåldern, ca 10-13 år (Bodens kommun, 2007). Detta medförde att vissa titlar inte lånats av vår undersökningsgrupp utan av yngre och äldre elever. När vi sammanställt listorna till en, började vi plocka bort de böcker som inte stämde med våra undersökningskriterier, det vill säga bilderböcker, böcker med roliga historier och böcker som mest troligt lånats av yngre och äldre elever än de i vår undersökningsgrupp. (se bilaga 5 för sammanställd lista) För att kunna sortera bort dessa böcker hade vi bibliotekarierna samt information om böckerna från Stockholms stads bibliotekskatalog OPAC 5.0 till hjälp.

Då flera böcker på våra listor ingår i serier, där samma författare har skrivit böckerna och huvudpersonerna är desamma, valde vi en bok ur varje serie. I Martin Widmarks böcker om Nelly Rapp hamnade boken som ingår i vår studie, *Spökaffären*, inte på någon av de högre placeringarna på lånelistan, men då ingen av de mer populära böckerna gick att få tag i beslutade vi att det var viktigast att i alla fall få med en bok ur serien, oavsett listplacering.

Eftersom två författare visade sig vara särskilt populära finns de med i studien med två böcker vardera, dock ej med böcker ur samma bokserie. Detta innebär att det är fyra författare sammanlagt.

Materialbearbetning

När vi valt ut de sex böcker som skulle finnas med i undersökningen, lästes samtliga av oss båda. Dock gjordes en uppdelning som innebar att vi hade ytterst ansvar för tre böcker vardera. Denna uppdelning gjordes så att de författare som bidrog med två böcker delades upp mellan oss, i övrigt gjordes uppdelningen så att båda ansvarade för en bok med flicka som huvudperson, en med pojke och en med både en pojke och en flicka.

Böckerna lästes för att kunna skönja mönster i böckerna och anteckningar gjordes med exempel på företeelser ur en genussynpunkt. Därefter gick vi igenom anteckningarna för samtliga böcker tillsammans, och i en diskussion kring dessa började vi att försöka finna kopplingar dem emellan. Efter diskussionen gjordes en sammanställning av resultaten som därpå analyserades med Eva Ganneruds (2001) modell som analysverktyg. Denna modell används för att beskriva hur genus och kön kommer till uttryck i vårt samhälle och då skönlitteraturen skapas i och skildrar ett samhälle menar vi att det är ett lämpligt analysverktyg. Genom detta sattes analysen i relation till tidigare forskning och teorier. Under varje nivå förde vi in frågor från vår bilaga kring viktiga aspekter i analys av litteratur med ett genusperspektiv. Detta illustreras nedan:

Symbolisk nivå

Vem är rebellisk och aktiv? Vem är anpasslig och passiv? Vem är osäker och svag? Vem är stark och självsäker? Vem sammankopplas med fart och rörelse? Vem är hjälplös?

Strukturell nivå

Vem har vilket yrke? Vem lär barnen något och vad? Vem leker med vem och var?

Individuell nivå

Vem gör vad i en relation? Vilka har kroppskontakt? Vilka vårdar relationer? Vem är beroende? Vem är oberoende? Vem har lite kroppskontakt? Vilka intresserar sig för hem, trygghet, intimitet?

I analysen brukades även begreppen ideologisk och biologisk syn på genus samt textens reperthoar, läsarens identitetsutveckling och identifikation från teorierna om läsning.

Tillförlitlighetsfrågor

För att vår undersökning ska ha så hög giltighet som möjligt har vi valt att analysera den skönlitteratur som är mest frekvent lånad. Även då vi inte har några uppgifter om vilka som främst läser de olika titlarna, anser vi att urvalet är relevant för studiens syfte, då vi vet att det rör sig om titlar som läses av ett stort antal barn. Vi kan dock inte utesluta att eleverna under sin skoltid även läser andra böcker än de som lånas genom skolbiblioteken.

Då vårt arbete bygger på listor från specifika skolbibliotek i en viss kommun för ett specifikt år, är resultatet situationsbundet. Därför är den empiriska delen av vårt arbete inte upprepningsbar. Däremot kan ny insamling av data genomföras med samma utgångspunkt, resultatet blir då förmodligen ett annat, men studien kan vara intressant att göra på nytt för att belysa trender i litteraturen. Den litteraturstudie vi bedrivit innan bearbetning av insamlad data gav oss stöd att kunna analysera, men vår nivå av förståelse kan ha varit en begränsande faktor. Med mer kunskap inom ämnet hade resultatet kanske blivit annorlunda.

Då fokus legat på genus i vår studie, innebär det att vi har bortsett från andra perspektiv. Andra väsentliga faktorer som påverkar då identiteten formas, vilket nämdes på s. 12 är klass och etnicitet. Till dessa faktorer har ingen hänsyn tagits i analysen. Vi uttalar oss heller inte om böckernas innehåll och form som helhet.

Etiska aspekter

Som forskare har vi själva yttersta ansvaret för att se till att forskningen är av god kvalitet och är moraliskt acceptabel (Codex, 2007).

Vi har tagit del av de etiska aspekterna kring forskning men då vår undersökning består av en textanalys och vi inte har några personer att ta hänsyn till, blir vår undersökning inte lika känslig ur ett etiskt perspektiv. De fyra allmänna huvudkraven för forskning; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2007) har vi kunskap om, men då vår studie är en textanalys behöver vi inte ta hänsyn till dessa.

Kapitel 5 Resultat

Syftet med vår uppsats var att undersöka vad två olika forskningsuppfattningar säger om litteraturval ur ett genusperspektiv. Dessutom ville vi belysa vilken syn på kön som böckerna för vår studie förmedlar. I resultatet nedan påvisas de mönster vi funnit kring kön i vårt empiriska material. I analysen används de olika forskningsuppfattningarna för att analysera dessa mönster.

Beskrivning av empiriskt material

Som vi tidigare beskrivit analyseras böckerna utifrån Ganneruds tre nivåer. Nedan följer, genom ett antal konkreta exempel, en beskrivning av de mest framträdande mönster som vi funnit i litteraturen under varje nivå. Vi har valt att inte dela in i rubriker för varje bok då vi ställer dem i jämförelse mot varandra för att tydliggöra vissa mönster i böckerna.

Den symboliska nivån

På en symbolisk nivå ses sådant som anses manligt och kvinnligt, och hur en man och en kvinna ”bör” vara. Detta är företeelser som är djupt kulturellt betingade och ofta uppfattas som självklara.

I flera av böckerna är pojkar obekväma i att uppfattas som ”flickiga” (vårt uttryck). Julian (Trenter, 2000) blir vid ett flertal tillfällen besvärad när han på något sätt tillges ”kvinnliga attribut”. Exempelvis vägrar han att använda en röd axelbandsväska till skolan, trots att hans ryggsäck är trasig. Han tycker att den passar bättre till sin lillasyster. När hans kompis Micael säger att Julian är ”alldeles för snäll” avfärdar han kommentaren med ett ”äh” och tänker att det känns larvigt att bli kallad för snäll. Vid ett antal tillfällen vill Julian gråta, men han vill inte att någon ska se.

När Tsatsiki (Nilsson-Brännström, 2001b) blir hämtad i skolan av Göran som har varit bortrest, blir han så glad att han springer fram och kramar honom. Men han hinner tänka att de andra barnen på skolgården säkert reagerar på denna känslouttryck.

Killarna i *Klassresan* däremot, visar sin tuffa och erfarna sida utåt men när verkligheten skildras ur deras ögon, får man ofta en annan sida av dem:

Egentligen var han tuffast i klassen. Egentligen alltså. [...] Ibland önskade han att han inte var så tuff och cool. (s. 17)

Han fick simma med ansiktet neråt i vattnet så att ingen skulle se gråten. (s. 84)

Han [Rasmus, vår anm.] var en sån som alltid var tvungen att göra något hela tiden. Knappa på datorn, lira fotboll, sparka på bilar så att larmet satte igång, tjuvåka tunnelbana trots att han hade kort, prata rätt ut i klassrummet, eller göra våghalsiga trick på skateboarden. Knutte var inte alls sån. Han var mer en som skrev dikter. Dikter om Alice. (s. 67)

I *Klassresan* skildras en flicka som betar sig som förväntas av henne, men som inte är nöjd med den position hon hamnat i:

Annika var så trött på sig själv, att det inte var klokt. Hon ville inte vara Annika längre. Ville inte vara den som alltid ställde upp, den man alltid kunde lita på. Hon var trött på att vara snäll och duktig. [...] Anders, hennes storebror, gjorde aldrig någonting. När mamma eller pappa bad om hjälp, sa han alltid "snart". De ledsnade så klart på att vänta, och då blev det alltid Annika som fick kila iväg. (s. 113-114).

Genomgående i boken *Klassresan* får man en bild av Malin som en "mellantje", hon är varken osynlig eller i mittpunkten för klasskompisarna. Malins sätt att agera under klassresan visar också på att hon är en snäll och väluppfostrad flicka. Exempelvis gör hon ofta som hennes kompisar ber henne, utöver detta reagerar hon när en kille säger "schyst" istället för "tack", som hon tycker han borde ha sagt. Men under deras tre dagar tillsammans verkar hon dock bli mer rebellisk, och vill göra tvärtemot vad som förväntas av henne. Ett exempel är när tre killar börjar bråka under ett disco och en av hennes kamrater blir slagen. Läraren och mammorna vill ringa polisen, men det vill inte killen som råkat illa ut. Killen försöker lugna och säger att inget har hänt, han frågar till och med sina kamrater om de har sett något. Malin säger att hon inte såg någonting och hävdar istället att det är hon som har råkat slå till honom så att han börjar blöda näsblod. Hon får då denna kommentar: "Men Malin, sa fröken. Du borde väl begripa bättre." Åt vilket Malin rycker på axlarna. (s. 21)

Det andra exemplet är när hon senare i livet hoppar av gymnasiet för att kunna resa.

Mamma och pappa fick spader när jag hoppade av sista året på gymnasiet för tre månader sen, men de kunde inte göra något. (s. 5)

Den strukturella nivån

På denna nivå ses strukturella skillnader mellan könen, exempelvis gällande sociala aktiviteter, ekonomiska förhållanden och position i utbildningsväsendet och arbetslivet.

Könsstereotypa mönster har tydligast återfunnits hos de vuxna karaktärerna i böckerna, både vad det gäller sociala aktiviteter och yrken.

Simon och Moa (Bross, 2003) har på dagen varit i kyrkan med mormor, Moas mamma och Peter. På kvällen frågar Peter om inte barnen vill följa med honom dit igen, barnen vill inte eftersom de redan varit där under dagen. Peter lockar med: "Då var det morsan som var guide, men nu är det jag". Under tiden stannar mormor och mamma i huset, och när den lilla skaran återvänder senare än de trott, meddelar kvinnorna att de har varit mycket oroliga.

Barnen däremot beskrivs mer könsneutralt i de flesta böckerna. Moa och Simon (Bross, 2003) framställs lika och det är snarare Simon som tvekar inför farligheter än Moa:

– Vi rider dit! Säger Moa.

– Men vågar vi? Tänk om poliserna är där och ser oss komma. De skulle nog inte gilla om vi lå oss i deras spaning.

– Strunt i det! säger Moa. Vi kan väl också smyga!

Hon sätter fart på hästen och Simon rider efter. (s. 43)

Ett annat exempel som kan ses som avvikelser från de traditionella skildringarna är då vi i början av *Mumiemysteriet* får möta Lasse och Maja när de sitter och äter glass. Maja känner sig rastlös och går till kiosken och handlar en tidning men rusar tillbaka så att gråsparvarna flaxar förskräckta iväg. Under tiden sitter Lasse kvar och väntar på henne.

I *Klassresan* är könsuppdelningen vad gäller aktiviteter tydligare. Författaren beskriver att tjejerna solar och tittar på när killarna spelar fotboll, medan killarna spelar fotboll eller fiskar och badar:

Det fanns ett hopptorn en bit ut i ån, dit simmade Rasmus, Hamid och Rollo. De stilade för Cayenne, Leena och Klara som satt och doppade tårna i vattnet. (s. 42)

My satt i fönstret och läste en hästbok. (s. 107)

Fiska är något för killar även i boken om Tsatsiki (Nilsson-Brännström, 2001b). Han fiskar med sin pappa i Grekland, och med morfar på landet och Simon (Bross, 2003) fiskar när Moa är borta och han inte har något att göra.

I de böcker där information ges om karaktärernas yrken är det ofta tydligt könsstereotypa yrkesval. Ett undantag är dock Tsatsiki där Morsan spelar i rockband, hennes man Göran är å andra sidan soldat. I Trenters (2000) bok om Julian blir pappan skjuten i tjänsten, han är polis. På sjukhuset behandlas han av kvinnliga sköterskor och en manlig läkare. Ingen direkt personbeskrivning har gjorts i boken förrän vi möter den första sköterskan:

En sjuksköterska med ljus hästsvans och fräknar kommer ut till dem och sätter sig på huk framför Julian och Rebecka. (s.25)

Simon (Bross, 2003) reagerar när han träffar en polis: ”Simon tycker inte alls att hon ser ut som en polis. Hon har grön sommarklänning och brunt hår som är uppsatt i en slarvig knut.”

En annan karaktär i *Pappa polis* är Jim som är motorcykelåkare. Han arbetar som nattvaktmästare, ett yrke som återfinns i både *Spökaffären* och *Mumiemysteriet*, också i dessa böcker med män i yrkesrollen. I *Tsatsiki* finns inga nattvakter men däremot SÄPO-vakter, och de är samtliga manliga. Läraren som läsaren får möta i *Pappa polis*, är en manlig idrottslärare.

De vuxna som följer med på resan (Nilsson-Brännström, 2001a) är kvinnor (fröken och mammorna). En pappa skulle också ha följt med men det krisar tydligen till sig på jobbet.

– Var är din pappa? frågade Sanna.

– Äh, han kunde inte komma, det krisade till sig på hans jobb, sa Knutte. Jag skulle hälsa det.

Sanna snörpte på munnen och gick bort till de andra mammorna som stod för sig själva och pratade. Det syntes att de blev besvikna. De hade säkert gillat att ha en man med sig. (s.23-24)

Kvinnorna i boken beskrivs ibland som osäkra och behöver en man som hjälper dem på rätt väg, männen inbegriper även pojkarna i klassen.

– Vadå? sa Pia. Ska inte du med?

– Nej, sa kajakmannen. Det hade jag inte tänkt.

- Det trodde jag. Menar du att vi ska ge oss ut alldeles ensamma. Är det inte lite riskabelt för nybörjare?
- Nej då, det kommer att gå så bra, sa mannen. Ni har ju killen här som kan hjälpa er. Och det är lätt att paddla. Eller hur? (s. 47)

Ekonomiska förhållanden beskrivs ytterst lite i böckerna. Men när Lasse och Maja, i *Mumiemysteriet*, resonerar kring vem som är taveltjuven kommenterar de kassörskans relation till sin fästman så här.

- Kravet på pengar i brevet, gjorde att vi i stället för mumien började misstänka de som jobbar här på museet, fortsätter hon. Till exempel Pernilla, som tydligen lever ett liv i lyx, med fina kläder och en stor fin lägenhet. Men när vi i går kväll såg henne i den lyxiga sportbilen, förstod vi att hennes rika fästman likaväl kunde ha köpt hennes dyra kläder och betalat för hennes lägenhet. (s. 70-72)

Den individuella nivån

På en individuell nivå ser vi hur individen kan utforma sitt liv och sin personliga identitet i samspel med sin omgivning. Normer gällande äktenskap och föräldraskap analyseras på denna nivå, och även relationer mellan människor.

I flera av de lästa böckerna skildras framför allt föräldrar utefter stereotypa könsroller. I många fall berörs här situationer rörande hemmet, men även uppfostran. Något som kommer igen i flera böcker är kvinnan som sköter om hushållet. I *Pappa polis* när Julian hälsar på sin kompis Micael blir han bjuden på bullar som han och mamman precis har bakat. Nu är mamman och handlar. Vid ett annat tillfälle när Julian kommer hem från skolan upptäcker han att skorna är alldeles smutsiga och konstaterar att mamma inte kommer att bli glad.

I *Tjuvar i kyrkan* ska Moas mamma Katarina gifta sig med Simons morbror. Katarina ringer sin blivande svärmor, Simons mormor: ”De sätter genast igång och pratar om mat. Nu är det receptet på någon sås som mormor absolut måste skriva upp”. Någon dag före bröllopet utspelar sig följande dialog:

- Idag ska vi baka tårtbottnar och grava lax, säger mormor. Katarina och jag stannar nog i köket hela dagen.
- Jag ska åka in till stan och hyra partytält och köpa vin, säger Peter. (s.41)

De omhändertagande och uppfostrande dragen återfinns hos Tsatsikis flickvän Sara. Hon vill nästan bara hålla i Retzina när hon kommer på besök. Detsamma gäller för Mårten Pissrättas flickvän, även hon har ett stort intresse av att sitta och hålla Retzina i famnen.

Tsatsikis mamma däremot beskrivs något annorlunda vad gäller viljan till att vara hemma och ta hand om barnen. Detta är ett stycke från när Morsans man, Göran, är på tjänsteresa:

- Morsan bara gnällde och tyckte synd om sig själv.
- Jag har inget liv, klagade hon för Retzina. Din pappa är ute i världen och ser sig om medan jag får gå hemma och passa ungar och läsa läxor.

Göran, Tsatsikis styvpappa, tillkännager däremot när han kommer hem från tjänsteresan att nu ska han minsann vara pappaledig och baka bullar varje dag.

I *Klassresan* får läsaren veta att Knutte tycker att pappan är en svikare:

Pappa som höll på att svika dem allihopa... [...] Själv hade han [Knutte, vår anm.] berättat om hur han av misstag hade öppnat ett mail som var till pappa och insett att pappa var otrogen mot mamma. Att han var ihop med nån på banken. (s. 68)

Den svikande pappan återfinns även i *Tsatsiki*, där Mårtens pappa inte kan ta hand om Mårten själv, och är hemlös på grund av missbruk.

Mormodern har en tydlig roll i flera av böckerna. Hon dyker upp i både *Pappa polis* och *Tjuvar i kyrkan*. I båda böckerna har hon en omhändertagande roll. I den ena hjälper hon familjen i kris med vardagliga sysslor i hemmet, i den andra har hon barnbarnen boende hos sig under sommaren. Det nämns inga farföräldrar men i *Tjuvar i kyrkan* berättas att morfadern har gått bort och i *Tsatsiki och Retzina* är både mormor och morfar delaktiga. Här är det morfadern som tar den omhändertagande rollen och serverar frukost på sängen, medan mormodern arbetar. Görans föräldrar håller däremot på de traditionella könsrollerna; kvinnan lagar mat och fixar i köket, männen tar en stänkare och vilar ut sig i soffan. Garaget ses här som en manlig plats, det är mannens garage, med snickarbänk och verktyg, och det är hans bil som står där.

En annan sak som kan ses som ett mönster är när pojkarnas tankevärld skildras, där är flera av pojkarna funderande, känslolösa individer. Däremot vill de inte visa detta. Tjejerna är ofta de som uttrycker att de är glada eller ledsna utåt, medan killarna kanske har liknande känslor men döljer dessa. Detta kan vi se i dessa böcker: *Klassresan*, *Tjuvar i kyrkan*, *Pappa polis*, *Tsatsiki och Retzina*.

Det finns fler saker som tydligt visar könsskillnader i Tsatsikis (Nilsson-Brännström, 2001b) och Saras relation och i andra relationer mellan pojkar och flickor i samma bok. Det finns flera exempel på att flickorna tycker sig vara mognare än pojkarna. Tjejerna vill inte längre leka sådana lekar de lekte tidigare, utan vill helst pussas hela tiden. De börjar också växa ifrån leksaker:

Leksaksaffären var full av saker till Retzina, men det fanns ingenting som verkade passa Maria Grynwall. Hon kanske hade rätt, att killarna var barnsliga, för Tsatsiki hittade hur mycket som helst till sig själv. Ja, det fanns faktiskt nästan ingenting som han *inte* ville ha, men till Maria Grynwall hittade han ingenting. Han trodde inte hon skulle bli glad för Barbiegrejer längre...(s. 70-71).

När Maria har kalas tydliggörs ett flertal könsstereotypa beteenden, främst i samspelet mellan pojkar och flickor. Pojkarna är stökiga och högljudda, medan flickorna är söta och fnissiga. Maria får på grund av ett missförstånd ett par röda stringtrosor i present av Tsatsiki. Hon sätter de på sig utanför jeansen och går fram och tillbaka framför gästerna och ”vickar på rumpan” (författarens uttryck) medan killarna skriker snuskgubbe åt Tsatsiki. Senare under kalaset tittar sällskapet på film, Sara låtsas bli rädd och gömmer sig bakom killarnas ryggar.

Det hör inte till vanligheterna att pojkar i böckerna ger andra pojkar komplimanger eller kommentarer kring utseende. Återigen finner vi ett undantag i *Tsatsiki och Retzina*. En pojke i Tsatsikis karategrupp berättar att han började med karate för att gå ner i vikt,

Tsatsiki svarar: ”Jag tycker du är snygg. Du ser faktiskt ut som jultomten lite grann, fast utan skägg. Och så har du så snälla kinder...”

Sammanfattning av empiri

Resultatet av vår empiri har redogjorts för under tre kategorier, symbolisk, strukturell och individuell nivå. Under varje nivå har ett antal exempel tagits fram för att påvisa mönster som återfunnits kring genuskonstruktion i litteraturen.

Böckerna skildrar framför allt den äldre generationen efter traditionella könsmonster, framför allt på strukturell och individuell nivå. I många fall är det mammor och mormödrar som sköter hushållet, medan fäder och andra manliga karaktärer befinner sig längre ifrån hemmet. Det finns dock undantag som vi också har belyst. Även yrken kan ses ur ett genusperspektiv, och i regel har de vuxna karaktärerna i böckerna könsstereotypa yrken.

Bland barnen i böckerna framträder en ovilja bland pojkarna att uppfattas som ”flickiga”, både vad gäller yttre attribut, men även beteenden. Däremot skildras i flera böcker pojkars tankevärld med mycket funderingar och känslor kring livet.

Aktiviteter bland barnen följer i några böcker den traditionella könsuppdelningen, i andra är det snarare tvärtom. Här framträder att aktiviteterna är lika för båda huvudkaraktärerna i de böckerna med en pojke och en flicka i huvudrollen. I de böcker där det bara är en huvudperson är uppdelningen på detta plan tydligare. Pojkarna intresserar sig mer för aktiviteter som sport och bus. Flickorna, intresserar sig mer för att titta på när pojkarna aktiverar sig (*Klassresan, Tsatsiki*). I övrigt har vi funnit att flickors aktiviteter inte skildras särskilt ofta i dessa böcker.

Analys

Som tidigare nämnts analyserades materialet utifrån Ganneruds tre dimensioner, symbolisk, strukturell och individuell nivå, därutöver brukades begreppen ideologisk och biologisk syn på kön. Dessutom kopplades litteraturen till teorier om läsning, då främst genom begreppen textens repertoar, läsarens identitetsutveckling och identifikation. Nedan följer denna analys.

Symbolisk nivå

På en symbolisk nivå kan vi analysera beteenden som kan ha konstruerats utefter mallen om vad som anses manligt och kvinnligt. Främst har vi här funnit saker hos karaktärerna som är pojkar, och då handlar det främst om att man inte vill visa känslor och att man inte vill uppfattas som ”flickig”.

Att Julian (Trenter, 2000) inte vill använda den röda axelbandsväskan kan tolkas som att han på något sätt anser det opassande för en kille att bära en sådan. Att han inte vill ha den på grund av sitt kön kan man förstå av att han tycker att hans syster kan ta den istället. En sådan framställning kan förstärka läsarens syn på att vissa saker passar det ena könet men inte det andra. Rosenblatt (2002) menar att litteraturen utövar sitt starkaste inflytande då den förstärker eller upprätthåller ett gällande kulturmönster, och

många skulle troligen se det som ett gällande kulturmönster att pojkar inte bär axelbandsväska.

En liknande tankegång kan göras då Julian (Trenter, 2000) uppträder besvärat när han blir kallad snäll. Snäll är ett adjektiv som oftast används för att beskriva tjejer, och det är tydligt att Julian inte är nöjd med att bli beskriven så. På samma sätt står det klart att han inte vill gråta så att någon ser och läsaren kan anta att han tycker att det är pinsamt att visa sig ”svag” (vårt uttryck). Detta kommer även igen i *Klassresan* där en pojke döljer gråten från kompisarna. Texternas repertoarer visar att olika former av känslouttryck är avvikande beteenden som bör döljas av pojkar och mötet mellan läsaren och texten kan få till följd att denna syn på beteende antingen bekräftas eller förkastas, beroende på vilka tidigare erfarenheter läsaren har.

Tsatsiki (Nilsson-Brännström, 2001b) däremot, rusar fram till Göran och in i hans famn på skolgården, men han hinner ändå tänka att de andra troligen kommer att reagera på detta beteende. Här visar textens repertoar att pojkar liksom flickor kan visa känslor utåt, men också att det är ett beteende som troligen kommer att väcka reaktioner. Om denna repertoar matchas med läsarens kan beteendet godtas som förebild.

Generellt sett i boken *Klassresan* så framställs karaktärerna på ett stereotypt sätt. Tjejerna pratar om smink, vikt, känslor, djur med mera och beskrivs bland annat som fnissiga i skolan. Killarna visar sig tuffa, starka och erfarna. Dock får man en mer nyanserad bild av dem när vi får följa i deras egna kapitel där även känslor och osäkerhet tas upp. Däremot så beskrivs Malin som mer och mer rebellisk vilket annars ofta uppfattas som ett typiskt manligt beteende.

Textens repertoar förmedlar att killar kan busa och slåss, men helst inte tala om sina känslor även om den visar att killar tänker och funderar på samma sätt som flickor. Om vi utgår från att litteraturen ger den unga läsaren idéer kring hur den kan vara som människa, (se t ex Kåreland, 2005, Andrae, 2001, Davies, 2003) skulle en sådan här skildring enligt oss kunna få flera tolkningsmöjligheter. Den ena är att en pojke som läser boken ser att pojkar faktiskt kan fundera på känslor lika mycket som flickor. Tolkning två däremot innebär att pojken ser att man inte bör visa sina känslor utåt, det är förbehållet flickor. Samma sak gäller i exemplet med Annika som är trött på att det bara är hon som behöver hjälpa till hemma, hennes storebror får slippa. Detta kan tolkas som att flickor bör hjälpa till i hemmet oavsett de vill eller inte, pojkar däremot kan slippa.

Strukturell nivå

På den strukturella nivån kan vi analysera vilka sociala aktiviteter karaktärerna ägnar sig åt, men också vilka positioner i utbildningsväsendet och i arbetslivet de har samt deras ekonomiska förhållanden.

De aktiviteter som karaktärerna företar sig i texterna är till stor del traditionellt könsuppdelade, som när pojkarna stilar inför flickorna som sitter, eller när det enbart är killar som fiskar, som i *Klassresan*, *Tjuvar i kyrkan* och i *Tsatsiki och Retzina*. I *Mumiemysteriet* är det dock tvärtom där flickan är den som är mer aktiv och rastlöst går och köper tidningen medan Lasse istället sitter kvar och väntar.

När Peter (Bross, 2003) tar med sig barnen på ännu en visning i kyrkan lockar han med att nu är det han som ska vara guide och inte hans mamma, detta för att barnen inte ville dit igen. Man förstår att hans visning ska innehålla något mer. Här signalerar textens repertoar att mannen är mer äventyrlig än kvinnan, vilket kan ses som ett stereotypt könsmonster. Att kvinnorna dessutom suttit hemma och väntat oroligt på dem gör att textens repertoar också framställer kvinnorna som mer passiva än männen. Bokens repertoar visar även på att den äldre generationen står för det mer stereotypa beteendet medan barnen, som både är en kille och en tjej, inte hamnat i dessa könsmonsterstyrda beteenden. Det ser vi också när det snarare är Simon än Moa som tvekar inför farligheter.

I Trenters (2000) *Pappa polis* är den enda läraren som läsaren möter en man, som dessutom är gymnastiklärare. I *Klassresan* får en av pojkarna rycka in som lärare då de ska ut och paddla. Återigen träffar vi på den mer aktive mannen, som i det andra exemplet även inbegriper pojken som man. Här tolkar vi att textens repertoar för fram en biologisk syn på kön, där vissa aktiviteter är ämnade för det ena könet, i det här fallet mannen.

I de flesta böckerna uppfattar vi att yrkena som karaktärerna har, följer traditionella könsmonster. Männen har ofta yrken som syftar till att försvara och skydda allmänheten, medan kvinnorna har mer passiva yrkesroller. Hade repertoarerna haft en mer ideologisk syn på kön kunde kanske yrkesuppdelningen ha varit mer blandad. Simon (Bross, 2003) förtydligar våra tankegångar om att yrken kan ses som manliga eller kvinnliga då han reagerar över att en av poliserna är en kvinna i grön klänning. Det är tydligt att han förväntat sig att polisen skulle vara en man, troligen för att han hade en uppfattning om polisyrket som ett manligt yrke.

När kassörskans relation till sin fästman kommenteras i *Mumiemysteriet*, visar textens repertoar återigen på stereotypa roller hos karaktärerna, där kvinnorna är utelämnade till männens beskydd. Exemplet från *Mumiemysteriet* visar att beskyddet även kan gälla i ekonomiska frågor.

Individuell nivå

På individuell nivå kan vi analysera hur relationer mellan exempelvis vuxna och barn, kvinnor och män samt flickor och pojkar beskrivs i litteraturen.

Som tidigare antytts har vi på ett relationsmässigt plan främst funnit skillnader mellan de vuxna karaktärerna. Att det främst är mödrarna som tar hand om hushållet är tydligt, samt att papporna, eller över huvud taget männen, står för de mer ”spännande” aktiviteterna. Både med en ideologisk och med en biologisk syn på genus, kan en sådan verklighetskildring göra att läsaren anammar de drag i texten som är gällande för sitt eget kön och därmed cementeras de konserverade värdena i samhället.

Dessutom finner vi mönster som tyder på att pappan är den karaktär som mer än modern är frånvarande eller svikande. Textens repertoar kan förmedla att det är mer okej för mannen att lämna sin familj än vad det är för kvinnan. Det kan också ge en bild av att pappor inte har ett lika stort intresse av, eller skyldighet, att ta hand om familjen som mamman har. Avvikande från detta mönster är boken om Tsatsiki (Nilsson-Brännström, 2001b), där den omhändertagande karaktären främst är Göran, Tsatsikis styvpappa,

medan mamman avviker mycket i förhållande till andra i böckerna skildrade mammor. Kåreland (2005 och Nättidningen Alba, 2007) menar att flickor behöver starka kvinnliga identifikationsobjekt, och möjligen skulle hon kunna se Tsatsikis mamma som ett sådant. Tsatsikis mamma beskrivs som en stark och självständig kvinna. Problemet med henne som identifikationsobjekt är att hon inte tillhör läsarnas egen generation, och risken finns då att flickan som läser boken i alla fall inte väljer att identifiera sig med henne. Detta visade Brink (i Kåreland, 2005) ett tydligt exempel på i sin studie kring *Bröderna Lejonhjärta*. Tidigare i texten (på s. 11) nämndes ju exemplet då flickorna inte väljer att se Sofia som någon de identifierar sig med, även fast de kanske skulle önska det.

Vidare har vi märkt att det genomgående i böckerna vi läst är kvinnorna som har den uppfostrande rollen gentemot barnen. Bland annat när Julian tänker att mamma kommer att bli arg för de smutsiga skorna. Med en ideologisk syn på genus skulle detta kunna ses som ytterligare ett exempel på hur barnen inte får tillräckligt varierade förebilder för att skapa uppfinningsrikedom för könskonstruktion. Man kan även se till textens repertoar för att fundera kring textens möjliga inflytande på eleven. Om denna ligger för långt ifrån läsarens verklighet kan läsaren förkasta betydelsen, men om värderingarna och föreställningarna kan vävas samman med läsarens egen ideologi godtas troligen innehållet av läsaren. Det är vid sådana tillfällen litteraturen utövar sitt starkaste inflytande, när den förstärker eller upprätthåller gällande kulturmönster (Rosenblatt, 2002). Med en biologisk syn på kön skulle dock en sådan här framställning av kvinnor och mäns funktioner kunna godtas, det stärker könsidentiteten att läsa om stereotypa karaktärer inom samma kön menar Thomson (Malmgren, 1998).

I *Tsatsiki och Retzina* har Morsan, Göran och Tsatsikis morföräldrar ett beteende som inte är stereotyp. Istället ser vi det stereotypa beteendet starkare hos barnen. I relationerna mellan pojkarna och flickorna ges en tydlig bild av pojkar som motsatser till flickor, med intresse för sport och bus, medan flickorna har börjat intressera sig för kärleksrelationer och smink. Textens repertoar kan med dessa skildringar cementera de värderingar som finns vedertagna i samhället idag.

Sammanfattning av analys

De mönster som uppdragats i litteraturen kan utifrån olika forskningsuppfattningar tolkas på olika sätt. Mönster gällande yrken, sociala aktiviteter, relationer, uppfostran med mera har visats, likaså möjliga tolkningar av desamma.

Många av de könsstereotypa företeelser vi stött på menar vi kan påverka läsaren antingen på så sätt att den tar till sig det och det blir en ram som man bör följa. Om texten däremot är för långt ifrån läsarens verklighet kan det istället bli så att den väljer att förkasta innehållet. (Rosenblatt 2002)

Om man ser till Appleyard och Thomson (Malmgren, 1997) kan man anta att den unga läsaren identifierar sig med en person av samma kön, som följer könsstereotypa mönster, och ser utifrån det möjligheter och begränsningar för hur han/hon kan forma sitt eget liv.

De båda forskningsuppfattningarna finner stöd i flera av böckerna, men man kan inte säga annat än att samtliga böcker, men i varierande grad, innehåller stereotypa

skildringar av pojkar och flickor, och kanske främst av kvinnor och män. Stereotypa handlingar och beteenden blir tydligast i samspelet mellan könen, medan man i de fall man får följa individernas tankevärld kan få en annan bild av vad det kan innebära att vara flicka eller pojke.

Över lag kan vi utläsa att texternas repertoarer signalerar att den äldre generationen bör ha ett mer stereotypt beteende, medan den yngre generationen inte till lika hög grad har detta stereotypa beteende.

Kapitel 6 Diskussion

I det här kapitlet kommer vi att diskutera våra resultat. Dessutom förs en diskussion rörande forskningsprocessen. Avslutningsvis redogörs för studiens betydelse och för de slutsatser vi kunnat dra utifrån undersökningen.

Vårt syfte var att skönja mönster rörande genus i de sex mest lånade barn- och ungdomsböckerna för skolår 3-5 i en storstadskommun. Därutöver syftade studien till att få en bild av hur olika forskningsuppfattningar kan se på böckers inflytande på den unga läsaren. Våra frågeställningar var:

- Vilken syn på kön förmedlar de sex böcker som studien innefattar?
- Hur kan dessa sex böcker kopplas till två forskningsuppfattningar om vad pojkar och flickor bör läsa?

Huvudresultat

Böckerna skildrar män och kvinnor med beteenden, yrken och aktiviteter som kan ses som stereotypa. I flertalet böcker är det framför allt de äldre generationerna som beskrivs utefter traditionella könsmonster, bortsett från boken om Tsatsiki (Nilsson-Brännström, 2001b) där förhållandet snarare är det motsatta.

I de böcker där det är två huvudpersoner av olika kön beskrivs de inte med några större könsmissiga skillnader. Vi har också visat på exempel där man snarare har vänt på rollerna.

Vad gäller pojkarna är det i flera böcker tydligt att man upplever det besvärande att uppfattas som känslös och med andra egenskaper som kan uppfattas som kvinnliga. I böckerna får vi som läsare oftare följa med i pojkarnas tankevärld än flickornas. Detta gör att vi inte har fått någon uppfattning av flickornas syn på sig själva och på hur de tror sig uppfattas av andra.

Alla böcker i vår studie kan kopplas till båda sidorna av forskningen som tagits upp. Det är mycket stereotypa könsmonster som uppdragas, vilket i regel ses som negativt av forskarna med en ideologisk syn på genus, medan forskarna som menar att man bör läsa litteratur med stereotypa skildringar av det egna könet upplever detta som positivt. De tydligaste mönstren återfinns hos den äldre generationen, vilket problematiserar analysen utifrån den forskningssynpunkt som främst belyser läsarens identifikation med karaktärer av samma ålder.

Diskussion av resultat

Nedan följer en diskussion kring de resultat som studien har givit.

Vi anser att studien har synliggjort två forskningsuppfattningars syn på genus och litteratur. Dessa två skiljer sig avseende vad pojkar och flickor bör läsa. Däremot menar företrädare för de båda sidorna att individens identitetsutveckling påverkas av den litteratur han eller hon möter. Se bl.a. Rosenblatt (2002) och Brink (i Kåreland, 2005).

Vår analys har visat att det finns tydliga könsstereotypa skildringar i samtliga böcker för vår undersökning. Däremot av varierande grad och inte genomgående för samtliga karaktärer.

Eftersom tidigare undersökningar visat att karaktärerna över lag är könsstereotypa, hade vi en föreställning om att det skulle stämma till viss del även i vårt empiriska material, vilket det också gjorde. En aspekt som blev extra tydlig var könsskillnaderna hos de äldre generationerna. Även bland barnen återfanns sådana mönster, men där var det även vanligt med agerande över de traditionella könsgränserna.

Böckerna är till stor del stereotypa i sina skildringar av hur kön konstrueras, men vi kan inte bortse från att dessa skildringar till viss grad ändå är en spegling av den värld vi lever i. I den läsningsforskning som vi behandlat poängteras att böckerna måste ligga relativt nära läsarens verklighet för att läsaren överhuvudtaget ska ta till sig texten. Om böckerna skrivs på ett alltför tillrättalagt sätt i syfte att skapa nya ideal för hur män och kvinnor kan forma sina liv, finns alltså en risk att läsaren väljer att förkasta innehållet istället för att ta budskapet till sig. Detta kan resultera i att vårt könsstereotypa samhälle ytterligare cementeras. Om vi däremot inte har böcker som rubbar på de konserverade värdena i samhället så kan konsekvenserna bli desamma.

Thomson (Malmgren, 1997) hävdar att karaktärerna ska vara stereotypa för att läsaren ska kunna identifiera sig, således kan böckernas skildringar av de stereotypa handlingarna bidra till att förstärka skillnaderna mellan pojkar och flickor. Å andra sidan menar Rosenblatt (2002) och McCormick (Malmgren 1998) att om läsaren har en annan erfarenhet gällande fenomenet så kan läsaren istället förkasta dessa idéer och inte alls se karaktärerna som några förebilder.

Utifrån bilagan från Jämrum fick vi förslag på frågor som var viktiga att använda i analys av genus i litteratur. En fråga rörde vem som är självständig och vem som är beroende. Vår tolkning är att samhällsnormen säger att mannen är självständig, medan kvinnan är beroende, och då Sara (Nilsson-Brännström, 2001b) låtsas bli rädd och gömmer sig bakom killarna när de kollar på film, kan ses som ett exempel på det. Med tanke på hur verkligheten ser ut med poserande unga tjejer i vanliga kvällstidningar, kan man anta att sekvensen då Maria poserar framför gästerna i stringtrosor inte ligger särskilt långt från läsarens verklighetsuppfattning. När en flicka läser boken, kan vi anta att en bild skapas av att Maria och Sara betar sig som tjejer bör.

Vi kan nästan utgå ifrån att Davies (2003) skulle se skildringarna av pojkarnas känsliga sidor som positiva identifikationsobjekt för både flickor och pojkar, då hon uppmuntrar olika slags förebilder. Dessa skulle kunna bidra till att läsarna får fler typer av förebilder för sin könskonstruktion. Även Kåreland (2005 och Nättidningen Alba, 2007) skulle

troligen hålla med om detta. Hon menar att flickor behöver fler positiva identifikationsobjekt som går utanför de traditionella köns mönstren.

Om eleverna läser som Appleyard (Malmgren, 1997) beskriver, att de intar roller när de läser och att rollen är knuten till läsarens identitetsutveckling, kan det innebära att de skapar sig en bild av att när de är barn kan de agera på vilket sätt de vill men när de senare i livet är vuxna, så har de speciella mönster att gå efter. Thomson (Malmgren, 1997) säger att läsaren identifierar sig med stereotypa karaktärer. Det skulle i så fall innebära att de i flertalet av böckerna identifierar sig med den äldre generationen. Dock säger både Appleyard (ibid.) och Brink (i Kåreland 2005) att läsaren intar en roll där den identifierar sig med någon av samma kön och ålder. Om det är så kan man anta att läsaren inte identifierar sig med den äldre generationen över huvud taget, och då kan vi bara gissa hur texten påverkar läsaren. Appleyard (ibid.) menar i och för sig att både pojkar och flickor identifierar sig med den de skulle vilja vara, och hävdar att detta innebär att pojkarna väljer att identifiera sig med manliga hjältar medan flickor föredrar kvinnliga huvudpersoner, gärna i hemmiljö. Utifrån detta kan vi tolka det som att flickorna här skulle identifiera sig med mamman i köket, och pojken mer med pappan som står för det äventyrliga.

Rosenblatt (2002) å sin sida hävdar att om textens innebörd inte stämmer överrens med läsarens värderingar och föreställningar kan hon/han välja att förkasta textens budskap. Om texten däremot möter läsarens förväntningar och hon/han anammar budskapet kan litteraturen utöva sitt starkaste inflytande då den förstärker och upprätthåller ett gällande kulturmönster. Detta kan även kopplas till McCormicks (Malmgren, 1997) tankar om textens och individens repertoarer då hon menar att de måste matchas för att texten ska få en betydelse. Både Davies (2003) och Kåreland (2005) kan antas mena att även den äldre generationen har en påverkan på läsaren då de inte uttrycker att åldern på karaktärerna spelar någon roll för inflytandet. Inte heller Rosenblatt (ibid.) och McCormick (ibid.) lägger någon vikt vid karaktärernas ålder, det är snarare läsarens erfarenhet som påverkar vem de identifierar sig med.

Enligt kommentarer till kursplanen läser pojkar annorlunda än flickor. Brink (i Kåreland 2005) håller med om detta, och menar dessutom att man inte bör tvinga pojkar att läsa om flickor och tvärtom. Men kursplanen är tydlig där den säger att litteraturen kan skapa motbilder till stereotypa könsroller vilket är skolans uppdrag enligt *Lpo94*, alltså borde pedagogen lägga upp undervisningen så att detta tillgodoses.

För att kunna göra ett adekvat litteraturval ur genussynpunkt, är vår tolkning att man först bör ha en uppfattning om vilken syn man har på könskonstruktion. Om man som Brink med flera ser kön som något som bör befastas genom litteratur, görs troligen ett litteraturval där syftet är att förstärka de manliga respektive kvinnliga sidorna hos individen. I och med läsning av sådan litteratur anser vi dock att man förstärker de köns mönster som idag är rådande i vårt samhälle.

Om man däremot som Kåreland med flera ser kön som något som bestäms i ett socialt sammanhang, och där individens liv inte ska behöva begränsas av dess biologiska kön, blir litteraturvalet ett annat. Då bör man istället exponera eleverna för olika slags förebilder där alla egenskaper kan återfinnas hos båda könen.

Vi vill nu återknyta till inledningen med de två berättelserna om hur två pedagoger väljer litteratur för sina elever. Båda har sin egen uppfattning om vilka förebilder eleven bör möta för att kunna skapa en trygg identitet. Den första historien, med förskolläraren, skulle troligen få stöd av Kåreland (2005) med flera, då hon väljer att byta karaktärernas namn. Förskolläraren anser att det är viktigt för både flickan och pojken att få möta karaktärer som skulle kunna agera förebilder som visar att det är i sin ordning att flickor är starka, modiga och självständiga samtidigt som pojkar kan vara tysta, lugna och hjälpsamma. Läraren, i den andra berättelsen, anser vi däremot har stöd av bland andra Brink (i Kåreland, 2005 & Nättidningen Alba, 2007). Läraren anser att pojkarna behöver få läsa om äventyrliga pojkar som klarar sig själva och flickor behöver få läsa om andra flickor som är omvårdande.

Slutsatser

Det finns könsstereotypa skildringar i alla böcker som studien omfattar, men vi har funnit att dessa beskrivningar är vanligast då de äldre generationerna framställs. I en del böcker är den könsmissiga uppdelningen gällande aktiviteter och beteenden tydlig även bland barnen, medan det i andra böcker är svårt att urskilja sådana mönster överhuvudtaget. I samspelet mellan pojkar och flickor i böckerna framträder skillnaderna tydligast.

Det finns olika åsikter kring vad pojkar och flickor bör läsa. Dock är den forskning vi tagit del av överens om att litteraturen påverkar individens identitetsutveckling. En åsikt gör gällande att pojkar bör läsa pojkböcker med stereotypa karaktärer för att grundlägga en trygg könsidentitet. Detsamma gäller för flickor, men de ska då på samma sätt läsa böcker med flickor av stereotyp karaktär. En annan åsikt framhåller vikten av att låta pojkar och flickor läsa om många olika slags pojkar, flickor, män och kvinnor för att skapa vidare fantasi för könskonstruktion.

För att som pedagog kunna göra bra litteraturval är det först viktigt att veta vad man vill att litteraturen ska spela för roll för läsaren. För att öppna upp nya möjligheter för könskonstruktion bör eleverna exponeras för olika slags karaktärer av båda kön. Om avsikten däremot är att bygga upp en könsidentitet som befäster en mer traditionell syn på hur flickor och pojkar förväntas vara bör litteraturval göras med stereotypa förebilder. Vi kan dock inte komma fram till någon annan slutsats än att detta går emot både *Lpo94* och kursplanen i svenska.

Något som tydliggjorts under studiens gång är att den ena forskningssidan främst har kvinnliga anhängare medan den andra sidan främst består av män. De som anser att läsaren bör möta olika förebilder, för att kunna skapa sig en identitet tillhör den sidan som främst består av kvinnliga anhängare. De som istället anser att läsaren behöver stereotypa förebilder tillhör sidan som främst har manliga anhängare.

Betydelse

Studien har relevans för oss som blivande lärare då den synliggör mönster kring genus i barn- och ungdomsböcker och ger oss en viss förståelse för hur dessa kan påverka den

unga läsaren. Då vi enligt *Lpo94* har som ansvar att motverka traditionella könsmonster är det av yttersta vikt att vi har kännedom kring detta.

Vår förhoppning är att denna studie kan bidra till en diskussion kring könsframställning i populära barn- och ungdomsböcker. Vi har inte gjort anspråk på att finna vilket sätt man bör arbeta på med genusperspektiv på litteraturpedagogik, men vi hoppas att studien kan skapa en medvetenhet bland pedagoger kring dessa viktiga frågor.

Reflektion över forskningsprocessen

Att studien på något sätt skulle behandla skönlitteratur bestämdes tidigt. Det som sen blev problematiskt var att begränsa detta ämne, och göra det undersökningsbart. Vi hade först tankar kring etnicitet och litteratur men då vi sökte på dessa i en kombination fick vi väldigt få träffar som dessutom inte riktigt stämde överrens med det vi ville undersöka. Genom några olika forskningsartiklar uppmärksammades vi istället på de olika åsikter som finns kring genus och litteratur, och ett intresse för dessa föddes.

Genom arbetet har vi stött på forskningsåsikter vi tidigare inte känt till och fått en förståelse för att forskning kring litteratur och genus är ett stort område som blir allt vanligare.

Tolkning av data, vilken som helst, är alltid subjektiv. Vi kan därför inte säga att vår tolkning av litteraturen, eller vår tolkning av forskares syn på litteraturen är den enda korrekta. Vid en upprepning av studien av någon annan är det möjligt att ett annat resultat skulle visas. Studien skulle även kunna innefatta kvantitativa drag, och då skulle tolkningen av litteraturen få nya drag och aspekter. Då vår studie endast grundar sig på vårt något begränsade empiriska material kan en vidare undersökning komma att visa andra mönster.

Metoden vi valde att genomföra arbetet med anser vi har varit givande. Att vi båda två har läst alla böcker men varit ansvariga för tre var, har gjort att vi kunnat diskutera dem alla tillsammans. Att vi dessutom har tagit ansvaret för varsin del av teorierna har gjort att våra kunskaper har kunnat fördjupas och därmed har analysen blivit bättre.

Nya frågor

Mycket som vi under studiens gång stött på har varit intressant, men inte relevant för vår undersökning, annat har vi av utrymmesmässiga skäl tvingats välja bort. Den textanalytiska delen av vår undersökning skulle vara intressant att komplettera med ett avsnitt kring elevers reception av de berörda skönlitterära böckerna.

I en utveckling av studien skulle det vara intressant att analysera ur andra perspektiv förutom genus. Som vi poängterat är genus bara en aspekt man kan se en individs utveckling utifrån. Andra intressanta perspektiv att anta är klass och etnicitet. Med dessa utgångspunkter skulle en undersökning liknande vår kunna bli av stor relevans.

Vid intresse av genusarbete, kan man lämpligen bedriva forskning på olika läromedel som används i skolan, även en sådan studie kan göras med stöd i vår metod.

Utifrån begreppet matchande repertoar från McCormicks teori (Malmgren, 1997) har en annan fråga väckts hos oss. Hur upplever barn i mångkulturella områden, som inte på ett naturligt sätt kommer i kontakt med den traditionella svenska kulturen, den svenska barnlitteraturen, exempelvis Astrid Lindgrens verk?

Referenser

Tryckta källor

- Alvarsdotter, B. (2002): *Barnbokens kön: genusaspekter i litteratur och hos aktörer på marknaden*. Borås: högskolan i Borås.
- Andrae, M. (2001): *Rött eller grönt? Flicka blir kvinna och pojke blir man i B. Wahlströms ungdomsböcker 1914-1944*. Stockholm. B. Wahlström.
- Bjerrum Nielsen, H. & Rudberg, M. (1991): *Historien om flickor och pojkar: könsocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Davies, B. (2003): *Hur flickor och pojkar gör kön*. Stockholm. Liber.
- Elmfeldt, J. (1997): *Läsningens röster – om litteratur, genus och lärarskap*. Symposion.
- Ericson, J. (2005): *Flickor och pojkar i barnbokens värld: en studie om genus*. Lunds universitet.
- Gannerud, E. (2001): *Lärares liv och arbete i ett genusperspektiv*. Stockholm. Liber.
- Hirdman, Y. (2003): *Genus: om det stabila föränderliga former*. Malmö. Liber.
- Johansson, B. (1989): *Slukaråldern, finns den? : en pilotstudie av några mellanstadieklassers fritidsläsning utförd hösten 1988*. Stockholm: Litteraturvetenskapliga institutionen, univ.
- Karlson, I. (2003): *Könsgestaltningar i skolan – om könsrelaterat gränsupprätthållande, gränsuppluckrande och gränsöverskridande*. Linköping: Institutionen för beteendevetenskap, Univ.
- Kåreland, L. (red.) (2005): *Modig och stark – eller ligga lågt: skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Malmgren, L-G. (1997): *Åtta läsare på mellanstadiet: litteraturläsning i ett utvecklingsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Molloy, G. (2002): *Läraren, litteraturen, eleven: en studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*. Stockholm: LHS Printcenter.
- Nyström, H. & Svensson, K. (2006): *Far ror – mor är rar: läsläror ur ett genusperspektiv*. (Opublicerat manus) C-uppsats, Lärarhögskolan, Stockholm.
- Patel, R. & Davidson, B. (2003): *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (Tredje upplagan). Lund: Studentlitteratur
- Rosenblatt, L-M. (2002): *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa* (Torhell, S-E övers.). Lund: Studentlitteratur (Originalarbete publicerat 1938).
- Skolverket (2000): *Grundskolan: kursplaner och betygskriterier*. Stockholm: Statens skolverk: Fritzes offentliga publikationer.

Skolverket (2000): *Grundskolan: kursplaner och betygskriterier. Kommentarer*. Stockholm: Statens skolverk: Fritzes offentliga publikationer.

Internet

Barnbarometern (2007-03-07): <http://www.mms.se/ovrapp/Barnbarometern%2002-03.doc>

Bodens kommun (2007-05-16):
<http://www.boden.se/db/web/external.nsf/0/D70586A695720E6FC12570B2005123A2?OpenDocument>

Codex (2007-04-17): <http://www.codex.vr.se/oversikter/etik/etik.html>

Makt, så klart (2007-04-24):
<http://www.jamstalldhet.nu/jmst/maktkon/hirdman/hirdman.htm>

Nationalencyklopedin (2007) *Socialisation* (2007-04-04):
http://www.ne.se.ezproxy.lhs.se:2048/jsp/search/article.jsp?i_art_id=310878

Nationalencyklopedin (2007) *Stereotyp* (2007-04-24):
http://www.ne.se.ezproxy.lhs.se:2048/jsp/search/article.jsp?i_art_id=315197

NORDICOM Nordiskt Informationscenter för Media- och Kommunikationsforskning (2007-06-08):
http://www.nordicom.gu.se/?portal=mt&main=showSveStats.php&menu=menu_sve&me=7&media=Böcker&type=media

Nättidningen Alba (2007) *Pojkar behöver pojkböcker* (2007-04-12):
<http://www.alba.nu/artikel/artikel.php?id=347>

Skolverket: *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>

Vetenskapsrådet (2007-05-03): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>

Empiriskt material

Bross, H. (2003): *Tjuvar i kyrkan*. Stockholm: Bonnier utbildning

Nilsson-Brännström, M. (2001a): *Klassresan*. Stockholm: Natur och kultur

Nilsson-Brännström, M. (2001b): *Tsatsiki och Retzina*. Stockholm: Natur och kultur

Trenter, L. (2000): *Pappa polis*. Stockholm: Tiden

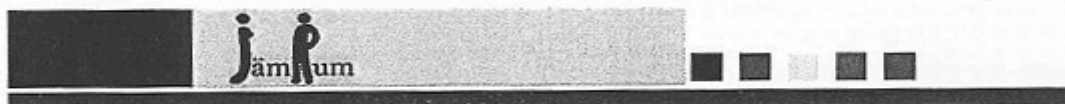
Widmark, M. (2004): *Mumiemysteriet*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Widmark, M. (2006): *Spökaffären*. Stockholm: Bonnier Carlsen

Bilagor

Bilaga 1 Analysfrågor

Frågor som kan ställas vid analys av barn- och ungdomsböcker illustreras nedan.

Analys av barn och ungdomsböcker

Studera en mängd barnböcker utifrån ett genusperspektiv. Flera av böckerna bryter säkert traditionella könsroller och könsmonster. Andra är troligen ytterst stereotypa.

Kom ihåg att alla böcker går utmärkta att läsa i ditt arbete med genus, jämställdhet och värdegrund. Allt är beroende av pedagogens egen medvetenhet!

Vad är traditionella könsroller?
Vad är traditionella könsmonster?
Vad menar du med stereotyp?

Studera sedan ur ett genusperspektiv:

Titel
Författarens namn
Bokens layout
Huvudpersonen: namn, kön och egenskaper
Bifigurerna: namn, kön och egenskaper
Bilder: Innehåll och framställningssätt
(Övrig bildanalys: Se www.jamrum.nu)
Skriven text: Innehåll och språk

Otvetydigt återberättande eller plats för reflektion och egen tolkning?

Vem är mottagare av bokens ord och bildberättande?

Vad händer när figurenas könstillhörighet ändras?

Vad händer om ni enbart lånar böcker med flickor/pojkar i huvudrollen under tre-fyra veckor i verksamheten - kommenteras det ena eller andra?

Har kön betydelse?

Har kön betydelse i barn och ungdomsboksvärlden??

Vem har vilka yrken?
Vem gör vad?
Vilka färger används på vad/vem?
När används rörelseverb?
Vilka har kroppskontakt?
Hur är det med självkänsla/självförtroende?
Status i gruppen?
Vad leker de?
Vilka aktiviteter görs?
Vilka vårdar relationer
Vilka är utan relationer?
Var, Hur långt rör de sig? Vem leker med vem och var?
Vem lär dem något? Vad?

Vem har biroll/huvudroll?
Vilka presterar har ett yrke, gör en bragd?
Vilka intresserar sig för hem, trygghet intimitet?
Vem är rebellisk och aktiv?
Vem är anpasslig och passiv?
Vem är osäker och svag?
Vem är stark och självsäker?
Vem är överlägsen? Vem är underlägsen?
Vem är beroende?
Vem är oberoende?
Vem är självständig?
Vem är hjälplös?
Vem är i behov av tröst?
Vem har lite kroppskontakt?
Vem har stor aktionsradie?
Vem har liten aktionsradie ?
Vem sammankopplas med fart och rörelse?
Vem har små fina rörelser?
Vem.....?

Bilaga 2 Lånelista från skola A

Nedan illustreras den oredigerade lånelistan från ett av de tre skolbiblioteken.

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
1	Hcg	Thor, Annika	Sanning eller konsekvens	1997	121
2	uHc	Gesén, Pernilla	Ella, vilken bitch!	2003	87
3	uHc	Thydell, Johanna	I taket lyser stjärnorna	2003	61
4	Hcg	Zak, Monica	Alex Dogboy	2003	60
5	Hcg	Gavander, Kerstin	Loppan och isprinsessan	2003	56
6	Hcg	Bengtsson, Torsten	Rädda Ali!	2003	53
7	Hcf	Widmark, Martin	Cirkusmysteriet	2003	52
8	uHc	Kadefors, Sara	Sandor slash Ida	2001	49
9	Hcg	Drån, Ander	En bra klass	1996	48
10	Hcg	Gahrton, Måns	Eva och Adam – Sista pyjamaspartyt	2000	45
11	Hcg	Thor, Annika	Pirr i magen klump i halsen	2003	45
12	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Tsatsiki och Retzina	2001	44
13	Hcg	Zak, Monica	Spöken från hela världen	2002	43
14	Hcf	Trenter, Laura	Hjälp! Rånare!	1998	42
15	Hcf	Widmark, Martin	Monsterakademin	2003	42
16	Hcf	Widmark, Martin	Mumiemysteriet	2004	41
17	Hcf	Widmark, Martin	Hotellmysteriet	2002	40
18	Hcf	Anrell, Lasse	Ovänner i samma lag (rev.utg.)	2003	37
19	uHc	Foley, Douglas	Shoo bre	2003	37
20	Hcg	Mahy, Margaret	Skurken i datorn	2000	36
21	Hcg	Nilsson, Bo Ingvar	Äventyret med restaurantrånarna	1991	36
22	Hcf	Widmark, Martin	Varulvama	2004	36
23	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och Hemligheternas kammare	2000	35
24	Hcg	Wikander, Eva	Den där Jenny	2003	35
25	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Tsatsiki och Morsan	1995	34
26	Hcg	Wahldén, Christina	Klaras hemlighet	2004	34
27	Hcg	Mankell, Henning	Eldens hemlighet	1995	33
28	Hcg	Nilsson-Brännström, Moni	Klassresan	2001	33
29	uHce	Orlev, Uri	På flykt	2004	33
30	Hcg	Trenter, Laura	Pappa polis	2000	33
31	uHc	Wahldén, Christina	Kort kjol	2000	33
32	Hcf	Doyle, Roddy	Fnissarnas hämnd	2001	32
33	Hcf	Lindgren, Astrid	Mío, min Mío	1954	31
34	Hcf	Bross, Helena	Tjuvar i kyrkan	2003	30
35	Hcf	Widmark, Martin	Cafémysteriet	2003	30
36	Hcg	Gahrton, Måns	Eva och Adam – en midsommarmattsmardröm	2001	29
37	Hcg	Hagmar, Pia	Silveromen	2004	29
38	uHc	Möller, Cannie	Lucia	1994	29
39	Hcf	Nart, Şevki	Nasreddin Hodja-historier	1993	29
40	Hcf	Widmark, Martin	Tågmysieriet	2005	29
41	Hcf	Dahl, Roald	Mitt magiska finger	1994	28
42	Hcf	Lindgren, Astrid	Bröderna Lejonhjärta	1973	28
43	Hcg	Palmenfelt, Ulf	Gröna handen och andra spökhistorier	1998	28
44	Hcf	Widmark, Martin	Frankensteinaren	2003	28
45	Hcg	Åkerblom, Gull	Pizza med svamp och ost	1997	28
46	Hcg	Gahrton, Måns	Eva och Adam – inte som en dans	2002	27
47	Hcg	Halling, Thomas	Vara ihop	2003	27
48	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Bara Tsatsiki	1997	27
49	uHc	Nilsson-Brännström, Moni	Malin + Rasmus = sant	2003	27
50	Hcg	Stark, Ulf	Mitt vän Percy, Buffalo Bill och jag	2004	27

Bilaga 3 Lånelista från skola B

Nedan illustreras den oredigerade lånelistan från ett av de tre skolbiblioteken.

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
1	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper lägger en straff	2004	12
2	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper blir lagkapten	2005	11
3	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper blir årets spelare	2001	11
4	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper spelar på Stadion	2000	11
5	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper tränar offside	2004	11
6	Hcg	Gissy, Peter	Nya Bellmanhistorier	2004	10
7	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper blir skadad	2000	10
8	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper i Italien	2003	10
9	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper på inomhusturnering	2001	10
10	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper står i mål	2004	10
11	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och de vises sten	1999	9
12	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper på fotbollsläger	2000	9
13	Hcg	Hallberg, Lin	Kompisboken	2002	8
14	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper spelar i skollaget	2001	8
15	Hcf	Jensen, Jørn	Mark blir skadad	2005	8
16	Hcf	Stalfelt, Pemilla	Bajsboken	1997	8
17	Hcf	Wikander, Eva	Svart necessär	1999	8
18	Hcf	Genechten, Guido van	Bara rumpor	2000	7
19	Hcf	Janus Hertz, Grete	Nalle	1949	7
20	Hcf	Jensen, Jørn	Bra jobbat Mark!	2004	7
21	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper fixar hejarklack	2003	7
22	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper gör mål	2002	7
23	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper är bollkalle	2003	7
24	Hcf	Jensen, Jørn	Mark blir berömd	2004	7
25	Hcf.02/LC	Lindgren, Astrid	Här kommer Pippi Långstrump	1991	7
26	Hcg(s)		Bellmanhistorier	2003	6
27	Hcg	Gahrton, Måns	Livet enligt Rosa - tusen mil från dej till mej	2005	6
28	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper fintar	2000	6
29	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper fintar	2003	6
30	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper får ny tränare	2003	6
31	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper provspelar	2001	6
32	Hcf	Jensen, Jørn	Rent spel, Kasper!	2005	6
33	Hcf	Jensen, Jørn	Varulven ylar	2005	6
34	Hcf	Jensen, Jørn	Den öppna graven	2005	6
35	Hcf	Landström, Olof	Nisse hos frisören	1991	6
36	Hcf	Läm, Viveca	Min fadder	1999	6
37	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Ketchup	2001	6
38	Hcf	Parish, Peggy	När Blå Himlen gick på jakt...	1997	6
39	Hcf	Tidholm, Anna-Clara	Hitta på!	1993	6
40	Hcf	Tidholm, Anna-Clara	Varför då?	1994	6
41	Hcf	Wormell, Chris	Göran och den fasansfulle draken	2002	6
42	Hcg(s)		Kamratpostens humor	2001	5
43	Hcg	Lewis, Clive Staples	Häxan och lejonet	1991	5
44	Hcg/TC	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och den flammande bägaren	2005	5
45	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och fången från Azkaban	2001	5
46	Hcg	Åkerblom, Gull	Chips och graffiti	1999	5
47	Hcf	Andreae, Giles	Kapten Frank och piratdinosaurierna	2005	5
48	Hcf	Anrell, Lasse	Rock-Jimmy	1994	5
49	Hcf	Henriksson, Karin	Filip och Fia ska bada	1999	5
50	Hcf	Jaskoviak, Pamela	Mamman som aldrig bestämde	2004	5

Forts. bilaga 3

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
51	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper klackar i mål	2006	5
52	Hcf	Jensen, Jørn	Mark får ett spelschema	2003	5
53	Hcf	Landström, Olof	Bu och Bä i städtagen	1996	5
54	Hcf		Mat för mig	1997	5
55	Hcf	Rey, Hans Augusto	Nicke Nyfiken	1967	5
56	Hcf	Rey, Margret	Pricken	1949	5
57	Hcf	Ritchie, Alison	Jag vill inte sova ensam!	2002	5
58	Hcf	Stalfelt, Pemilla	Läskiga boken	2003	5
59	Hcf	Widmark, Martin	Tågmysteriet	2005	5
60	Hcg(s)		101 roliga historier för klassen	1999	4
61	Hcg(s)		Alla barnen-. [1]	1991	4
62	Hcg	Gahrton, Måns	Livet enligt Rosa och en kille som heter Ville	2005	4
63	Hcg	Hallberg, Lin	Svikarboken	2006	4
64	Hcg	Lewis, Clive Staples	Berättelsen om Namia	1999	4
65	Hcg	Lidbeck, Cecilia	Karolins löfte	2005	4
66	Hcg	Rook, Sebastian	Vampyrguden. D. 3, Mexiko / övers. Holst, M.	2004	4
67	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och halvblodspriinsen	2005	4
68	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och Hemligheternas kammare	2000	4
69	Hcg	Trenter, Laura	Pappa polis	2000	4
70	Hcg	Åkerblom, Gull	Vilken soppa!	2001	4
71	Hcg	Bengtsson, Torsten	Döden dö	2006	3
72	Hcg	Bengtsson, Torsten	Mördare	2004	3
73	Hcg	Byng, Georgia	Molly Moon och dominoeffekten	2004	3
74	Hcg	Faurby, Bent	Fotbollsvänner	2003	3
75	Hcg	Foley, Douglas	Friheten minus fyra	2005	3
76	Hcg	Funke, Cornelia	Lille varulven	2003	3
77	Hcg	Hallberg, Lin	Bästisboken	2004	3
78	Hcg	Jensen, Jørn	SMS till Sofie	2003	3
79	Hcg	Kaaberbøl, Lene	Skämmerskans dotter	2002	3
80	Hcg	Lewis, Clive Staples	Mån morbror trollkarlen	1958	3
81	Hcg	Lidbeck, Petter	Den döda hunden	2006	3
82	Hcg	Lidbeck, Petter	Det mystiska huset	2006	3
83	Hcg	Nilsson-Brännström, Moni	Klassresan	2001	3
84	Hcg	Nordström, Gunnar	Resan till NHL	2001	3
85	Hcg	Olsson, Sören	Allt är guld, Sune	2004	3
86	Hcg	Ottesen, Josefine	Drakherren. D. 1, Drakens offer	2005	3
87	Hcg	Ottesen, Josefine	Drakherren. D. 2, Fångad av orcher	2005	3
88	Hcg	Ottesen, Josefine	Drakherren. D. 3, Den magiska skogen	2005	3
89	Hcg	Palmenfelt, Ulf	Gröna handen och andra spökhistorier	1998	3
90	Hcg	Rook, Sebastian	Vampyrguden. D. 2, Paris	2004	3
91	Hcg	Trenter, Laura	Julian och Jim	2002	3
92	Hcg	Wilson, Jacqueline	Historien om Tracy Beaker	2005	3
93	Hcg	Keene, Carolyn	Kitty och mysteriet i Tokyo	1994	2
94	Hcg	Mankell, Henning	Eldens hemlighet	1995	2
95	Hcg	Nordström, Margareta	Försvunnen	2002	2
96	Hcg	Pascal, Francine	Tjuven Jessica	2000	2
97	Hcg	Sage, Angie	Skuggan	2006	2
98	Hcg	Wägner, Veronica	Farlig spaning	1994	2
99	Hcg	Zak, Monica	Spöken från hela världen	2000	2

Bilaga 4 Lånelista från skola C

Nedan illustreras den oredigerade lånelistan från ett av de tre skolbiblioteken.

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
1	Hcg	Trenter, Laura	Dagboken	2005	39
2	Hcf	Widmark, Martin	Varulvarna	2004	39
3	Hcf	Widmark, Martin	Tidningsmysteriet	2005	37
4	Hcf	Widmark, Martin	Biografmysteriet	2004	36
5	Hcf	Widmark, Martin	Mumiemysteriet	2004	36
6	Hcf	Widmark, Martin	Tågmysteriet	2005	35
7	Hcf	Widmark, Martin	Cafémysteriet	2003	34
8	Hcg	Gissy, Peter	Nya Bellmanhistorier	2004	33
9	Hcg	Trenter, Laura	Det brinner!	1999	29
10	Hcf	Widmark, Martin	Skolmysteriet	2006	29
11	Hcf	Widmark, Martin	Trollkarlarna från Wittenberg	2005	28
12	Hcg	Höjer, Dan	Spökhistorier från äkta svenska spökplatser	1997	27
13	Hcg	Trenter, Laura	Fotoalbumet	2003	25
14	Hcg	Halling, Thomas	Sommar ihop	2005	23
15	Hcg	Osland, Erna	Droppar av blod	2005	23
16	Hcg	Trenter, Laura	Julian och Jim	2002	23
17	Hcf	Widmark, Martin	Cirkusmysteriet	2003	23
18	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och halvblodsprinsen	2005	22
19	Hcf	Trenter, Laura	Hjälp! Rånare!	1998	21
20	Hcf	Widmark, Martin	Frankensteinaren	2003	21
21	Hcg	Trenter, Laura	Puman	2004	20
22	Hcg	Trenter, Laura	Snögrottan	2001	20
23	Hcf	Bross, Helena	Allhelgonamysteriet	2003	20
24	Hcf	Bross, Helena	Tjuvar i kyrkan	2003	20
25	Hcf	Hallberg, Lin	Torsdagar med Sigge	2005	20
26	Hcf	Nopola, Sinikka	Risto Rappare och Nudel-Nella	2005	20
27	Hcf	Nopola, Sinikka	Nu gäller det, Risto Rappare	2004	19
28	Hcf	Nöstlinger, Christine	Frans spelar fotboll	2002	19
29	Hcf	Widmark, Martin	Monsterakademin	2003	19
30	Hcg	Gahrton, Måns	Livet enligt Rosa och en kille som heter Ville	2005	18
31	Hcg	Gahrton, Måns	Livet enligt Rosa - tusen mil från dej till mej	2005	18
32	Hcg	Trenter, Laura	Pappa polis	2000	18
33	Hcf	Hallberg, Lin	Alla älskar Sigge	2004	18
34	Hcf	Hallberg, Lin	Kom igen Sigge	2006	18
35	Hcf	Dahl, Roald	Kalle och chokladfabriken	1998	17
36	Hcf	Widmark, Martin	Diamantmysteriet	2002	17
37	Hcg	Bengtsson, Torsten	Mördare	2004	16
38	Hcg	Mangold, Maud	Klarhetens låga	2005	16
39	Hcf	Widmark, Martin	Guldmysteriet	2006	16
40	Hcf	Widmark, Martin	Hotellmysteriet	2002	16
41	Hcf	Widmark, Martin	Saffransmysteriet	2006	16
42	Hcg	Dahl, Roald	Häxorna	1984	15
43	Hcf	Gissy, Peter	Vem stal kungens medaljong?	2005	15
44	Hcf	Nopola, Sinikka	Risto Rappare och den hemska korven	2005	15
45	Hcg	Gahrton, Måns	Eva & Adam - rätt tjej och fel kille	2005	14
46	Hcg(s)		Kamratpostens humor	2001	14
47	Hcg	Stiessel, Lena	Död mans brud	1998	14
48	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper på fotbollsläger	2005	14
49	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper står i mål	2004	14
50	Hcf	Kirkegaard, Ole Lund	Gummi-Tarzan	1976	14

Forts. bilaga 4

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
51	Hcg(s)		Bellmanhistorier	2003	13
52	Hcg	Gahrton, Måns	Eva & Adam - inte som en dans	2002	13
53	Hcg	Hallberg, Lin	Isgalopp	2005	13
54	Hcg	Halling, Thomas	Bli ihop	2003	13
55	Hcg	Olsson, Sören	Bert och kalla kriget	2005	13
56	Hcg	Olsson, Sören	Sune och tant Tonåring	2003	13
57	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och Fenixorden	2004	13
58	Hcg	Sandén, Mårten	Juveltjuven	2001	13
59	Hcf	Widmark, Martin	Spökaffären	2006	13
60	Hcg	Byng, Georgia	Molly Moons fantastiska bok om hypnos	2002	12
61	Hcg	Gahrton, Måns	Eva & Adam - solen skiner - sura miner	2004	12
62	Hcg	Hagmar, Pia	Farligt möte	2005	12
63	Hcf	Bross, Helena	Gropens hemlighet	2002	12
64	Hcg	Halling, Thomas	Resa ihop	2004	12
65	Hcg	Johnson, Pete	Spökhunden	1999	12
66	Hcf	Nart, Şevki	Nasreddin Hodja-historier. 2 /övers. Aronsson, S.	1993	12
67	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Tsatsiki och Farsan	1996	12
68	Hcg	Olsson, Sören	Sune och Mamma Mysko	2002	12
69	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och fången från Azkaban	2001	12
70	Hcf	Stridh, Kicki	Det hemska spökhuset	1992	12
71	Hcg	Trenter, Laura	Det lysande ögat	2005	12
72	Hcg	Wikander, Eva	Den där Jenny	2003	12
73	Hcf	Boie, Kirsten	King-Kong på cirkus	2005	11
74	Hcf	Boie, Kirsten	Matilda på klassresa	2005	11
75	Hcf	Dahlbäck, Helena	Freda tio år	1999	11
76	Hcg	Ekholm, Jan Olof	Nära ögat, grabben	2005	11
77	Hcg	Funke, Cornelia	Drakryttaren	2005	11
78	Hcf	Mazetti, Katarina	Fjärrkontrolleriet	2001	11
79	Hcf	Nöstlinger, Christine	Mini får kärleksbrev	2001	11
80	Hcg	Olsson, Sören	Plugghästen Sune	1998	11
81	Hcf		Stora spökboken	2000	11
82	Hcf	Söderberg, Mia	Varuhusmysteriet	2005	11
83	Hcg	Foley, Douglas	Habib - meningen med livet	2005	10
84	Hcg	Hagmar, Pia	En hemsk plan	2003	10
85	Hcf	Bross, Helena	Spanarna	2005	10
86	Hcg	Halling, Thomas	Vara ihop	2003	10
87	Hcf	Jacobsson, Anders	Sagan om Sune	1984	10
88	Hcg	Lidbeck, Cecilia	Karolins löfte	2005	10
89	Hcf	Jensen, Jørn	Mark blir berömd	2004	10
90	Hcg	Nordin, Sofia	Förlåt Elina	2005	10
91	Hcf	Lidbeck, Petter	Vår Vinni	2002	10
92	Hcg	Olsson, Sören	Bert och bacillema	1997	10
93	Hcf	Nöstlinger, Christine	Frans och fotbollsjakten	2006	10
94	Hcg	Olsson, Sören	Bert och brorsorna	1995	10
95	Hcf	Waechter, Philip	Hemmamatch	2001	10
96	Hcf	Åkerblom, Gull	Inez och spökhuset	2005	10
97	Hcg	Eurelius, Anna-Karin	Världens mesta Madonna	2000	9
98	Hcg	Hagmar, Pia	Rånarna i ödetorpet	2002	9
99	Hcf	Nöstlinger, Christine	Frans och det hemliga språket	2005	9
100	Hcg	Olsson, Sören	Sunes hjämssläpp	1996	9

Bilaga 5 Sammanställd och redigerad lånelista

Nedan följer den lista vi gjorde det slutliga urvalet ifrån, den visar den sammanlagda utlåningen från de tre skolbiblioteken.

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
1	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Mumiemysteriet	2004	77
2	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Cirkusmysteriet	2003	75
3	Hcf	Widmark, Martin	Nelly Rapp Monsterakademien: Varulvama	2004	75
4	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Tågmysteriet	2005	69
5	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Cafémysteriet	2003	64
6	Hcf	Trenter, Laura	Hjälp! Rånare!	1998	63
7	Hcf	Widmark, Martin	Nelly Rapp Monsterakademien: Monsterakademien	2003	61
8	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Hotellmysteriet	2002	56
9	Hcg	Trenter, Laura	Pappa polis	2000	55
10	Hcf	Bross, Helena	Kusinerna: Tjuvar i kyrkan	2003	50
11	Hcf	Widmark, Martin	Nelly Rapp Monsterakademien: Frankensteinaren	2003	49
12	Hcg	Gahrton, Måns	Eva och Adam – Sista pyjamaspartyt	2000	45
13	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Tsatsiki och Retzina	2001	44
14	Hcg	Gahrton, Måns	Eva och Adam – inte som en dans	2002	40
15	Hcg	Trenter, Laura	Dagboken	2005	39
16	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och hemligheternas kammare	2000	39
17	Hcf	Anrell, Lasse	Ovänner i samma lag (rev. utg.)	2003	37
18	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Tidningsmysteriet	2005	37
19	Hcg	Halling, Thomas	Vara ihop	2003	37
20	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Biografmysteriet	2004	36
21	Hcg	Nilsson-Brännström, Moni	Klassresan	2001	36
22	Hcg	Mahy, Margaret	Skurken i datorn	2000	36
23	Hcg	Nilsson, Bo Ingvar	Äventyret med restaurantrånama	1991	36
24	Hcg	Wahldén, Christina	Klaras hemlighet	2004	34
25	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Tsatsiki och Morsan	1995	34
26	Hcf	Doyle, Roddy	Frissamas hämnd	2001	32
27	Hcf	Lindgren, Astrid	Mío, min Mío	1954	31
28	Hcg	Trenter, Laura	Det brinner!	1999	29
29	Hcg	Gahrton, Måns	Eva och Adam – en midsommarmattsmardröm	2001	29
30	Hcg	Hagmar, Pia	Silverromen	2004	29
31	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Skolmysteriet	2006	29
32	Hcf	Dahl, Roald	Mitt magiska finger	1994	28
33	Hcg	Åkerblom, Gull	Pizza med svamp och ost	1997	28
34	Hcf	Widmark, Martin	Nelly Rapp Monsterakademien: Trollkarlarna från Wittenberg	2005	28
35	Hcf	Lindgren, Astrid	Bröderna Lejonhjärta	1973	28
36	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Bara Tsatsiki	1997	27
37	Hcg	Stark, Ulf	Min vän Percy, Buffalo Bill och jag	2004	27
38	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och halvblodsprinsen	2005	26
39	Hcg	Trenter, Laura	Julian och Jim	2002	26
40	Hcg	Trenter, Laura	Fotoalbumet	2003	25
41	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper står i mål	2004	24
42	Hcg	Gahrton, Måns	Livet enligt Rosa - tusen mil från dej till mej	2005	24
43	Hcg	Osland, Ema	Droppar av blod	2005	23
44	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper på fotbollsläger	2000	23
45	Hcg	Halling, Thomas	Sommar ihop	2005	23

Forts. bilaga 5

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
46	Hcg	Gahrton, Måns	Livet enligt Rosa och en kille som heter Ville	2005	22
47	Hcf	Bross, Helena	Allhelgonamysteriet	2003	20
48	Hcg	Treter, Laura	Puman	2004	20
49	Hcf	Nopola, Sinikka	Risto Rappare och Nudel-Nella	2005	20
50	Hcg	Treter, Laura	Snögrottan	2001	20
51	Hcf	Hallberg, Lin	Torsdagar med Sigge	2005	20
52	Hcf	Nöstlinger, Christine	Frans spelar fotboll	2002	19
53	Hcg	Bengtsson, Torsten	Mördare	2004	19
54	Hcf	Nopola, Sinikka	Nu gäller det, Risto Rappare	2004	19
55	Hcf	Hallberg, Lin	Alla älskar Sigge	2004	18
56	Hcf	Hallberg, Lin	Kom igen Sigge	2006	18
57	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Diamantmysteriet	2002	17
58	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och fången från Azkaban	2001	17
59	Hcf	Dahl, Roald	Kalle och chokladfabriken	1998	17
60	Hcf	Jensen, Jørn	Mark blir berömd	2004	17
61	Hcf	Widmark, Martin	LasseMajas Detektivbyrå: Guldmysteriet	2006	16
62	Hcg	Mangold, Maud	Klarhetens låga	2005	16
63	Hcg	Dahl, Roald	Häxoma	1984	15
64	Hcf	Nopola, Sinikka	Risto Rappare och den hemska korven	2005	15
65	Hcf	Gissy, Peter	Vem stal kungens medaljong?	2005	15
66	Hcg	Stiessel, Lena	Död mans brud	1998	14
67	Hcg	Gahrton, Måns	Eva & Adam - rätt tjej och fel kille	2005	14
68	Hcf	Kirkegaard, Ole Lund	Gummi-Tarzan	1976	14
69	Hcg	Lidbeck, Cecilia	Karolins löfte	2005	14
70	Hcg	Olsson, Sören	Bert och kalla kriget	2005	13
71	Hcg	Halling, Thomas	Bli ihop	2003	13
72	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och Fenixorden	2004	13
73	Hcg	Hallberg, Lin	Isgalopp	2005	13
74	Hcg	Sandén, Márten	Juveltjuven	2001	13
75	Hcf	Widmark, Martin	Nelly Rapp Monsterakademien: Spökaffären	2006	13
76	Hcg	Olsson, Sören	Sune och tant Tonåring	2003	13
77	Hcf	Stridh, Kicki	Det hemska spökhuset	1992	12
78	Hcg	Treter, Laura	Det lysande ögat	2005	12
79	Hcg	Gahrton, Måns	Eva & Adam - solen skiner - sura miner	2004	12
80	Hcg	Hagmar, Pia	Farligt möte	2005	12
81	Hcf	Bross, Helena	Gropens hemlighet	2002	12
82	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper lägger en straff	2004	12
83	Hcg	Byng, Georgia	Molly Moons fantastiska bok om hypnos	2002	12
84	Hcg	Halling, Thomas	Res ihop	2004	12
85	Hcg	Johnson, Pete	Spökhunden	1999	12
86	Hcg	Olsson, Sören	Sune och Mamma Mysko	2002	12
87	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Tsatsiki och Farsan	1996	12
88	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper fintar	00/03	12
89	Hcg	Funke, Cornelia	Drakryttaren	2005	11
90	Hcf	Mazetti, Katarina	Fjärrkontrolleriet	2001	11
91	Hcf	Dahlbäck, Helena	Fredda tio år	1999	11
92	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper blir lagkapten	2005	11
93	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper blir årets spelare	2001	11
94	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper spelar på Stadion	2000	11
95	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper tränar offside	2004	11

Forts. bilaga 5

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
96	Hcf	Nöstlinger, Christine	Mini får kärleksbrev	2001	11
97	Hcg	Ekholm, Jan Olof	Nära ögat, grabben	2005	11
98	Hcg	Olsson, Sören	Plugghästen Sune	1998	11
99	Hcf	Söderberg, Mia	Varuhusmysteriet	2005	11
100	Hcg	Olsson, Sören	Bert och bacillema	1997	10
101	Hcg	Olsson, Sören	Bert och brorsoma	1995	10
102	Hcg	Hagmar, Pia	En hemsk plan	2003	10
103	Hcf	Nöstlinger, Christine	Frans och fotbollsjakten	2006	10
104	Hcg	Nordin, Sofia	Förlåt Elina	2005	10
105	Hcg	Foley, Douglas	Habib - meningen med livet	2005	10
106	Hcf	Waechter, Philip	Hemmamatch	2001	10
107	Hcf	Åkerblom, Gull	Inez och spökhuset	2005	10
108	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper blir skadad	2000	10
109	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper i Italien	2003	10
110	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper på inomhusturnering	2001	10
111	Hcf	Jacobsson, Anders	Sagan om Sune	1984	10
112	Hcf	Bross, Helena	Spanama	2005	10
113	Hcf	Lidbeck, Petter	Vår Vinni	2002	10
114	Hcf	Nöstlinger, Christine	Frans och det hemliga språket	2005	9
115	Hcg	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och de vises sten	1999	9
116	Hcg	Hagmar, Pia	Rånarna i ödetorpet	2002	9
117	Hcg	Olsson, Sören	Sunes hjärmsläpp	1996	9
118	Hcg	Eurelius, Anna-Karin	Världens mesta Madonna	2000	9
119	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper spelar i skollaget	2001	8
120	Hcg	Hallberg, Lin	Kompisboken	2002	8
121	Hcf	Jensen, Jørn	Mark blir skadad	2005	8
122	Hcf	Jensen, Jørn	Bra jobbat Mark!	2004	7
123	Hcf.02/LC	Lindgren, Astrid	Här kommer Pippi Långstrump	1991	7
124	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper fixar hejarklack	2003	7
125	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper gör mål	2002	7
126	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper är bollkalle	2003	7
127	Hcf	Jensen, Jørn	Den öppna graven	2005	6
128	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper får ny tränare	2003	6
129	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper provspelar	2001	6
130	Hcf	Nilsson-Brännström, Moni	Ketchup	2001	6
131	Hcf	Läm, Viveca	Min fadder	1999	6
132	Hcf	Jensen, Jørn	Rent spel, Kasper!	2005	6
133	Hcf	Jensen, Jørn	Varulven ylar	2005	6
134	Hcg	Åkerblom, Gull	Chips och graffiti	1999	5
135	Hcg/TC	Rowling, Joanne K.	Harry Potter och den flammande bägaren	2005	5
136	Hcg	Lewis, Clive Staples	Häxan och lejonet	1991	5
137	Hcf	Jensen, Jørn	Kasper klackar i mål	2006	5
138	Hcf	Jensen, Jørn	Mark får ett spelschema	2003	5
139	Hcf	Anrell, Lasse	Rock-Jimmy	1994	5
140	Hcg	Lewis, Clive Staples	Berättelsen om Namia	1999	4
141	Hcg	Hallberg, Lin	Svikarboken	2006	4
142	Hcg	Rook, Sebastian	Vampyrguden. D. 3, Mexiko / övers. Holst, M.	2004	4
143	Hcg	Åkerblom, Gull	Vilken soppa!	2001	4
144	Hcg	Olsson, Sören	Allt är guld, Sune	2004	3
145	Hcg	Hallberg, Lin	Bästisboken	2004	3

Forts. bilaga 5

Plats	Hylla	Författare	Titel	Utg.år	Lån
146	Hcg	Lidbeck, Petter	Den döda hunden	2006	3
147	Hcg	Lidbeck, Petter	Det mystiska huset	2006	3
148	Hcg	Ottesen, Josefine	Drakherren. D. 1, Drakens offer	2005	3
149	Hcg	Ottesen, Josefine	Drakherren. D. 2, Fångad av orcher	2005	3
150	Hcg	Ottesen, Josefine	Drakherren. D. 3, Den magiska skogen	2005	3
151	Hcg	Bengtsson, Torsten	Döden dö	2006	3
152	Hcg	Faurby, Bent	Fotbollsvänner	2003	3
153	Hcg	Foley, Douglas	Friheten minus fyra	2005	3
154	Hcg	Wilson, Jacqueline	Historien om Tracy Beaker	2005	3
155	Hcg	Funke, Cornelia	Lille varulven	2003	3
156	Hcg	Lewis, Clive Staples	Min morbror trollkarlen	1958	3
157	Hcg	Byng, Georgia	Molly Moon och dominoeffekten	2004	3
158	Hcg	Nordström, Gunnar	Resan till NHL	2001	3
159	Hcg	Jensen, Jørn	SMS till Sofie	2003	3
160	Hcg	Rook, Sebastian	Vampyrguden. D. 2, Paris	2004	3
161	Hcg	Wagner, Veronica	Farlig spänning	1994	2
162	Hcg	Nordström, Margareta	Försvunnen	2002	2
163	Hcg	Keene, Carolyn	Kitty och mysteriet i Tokyo	1994	2
164	Hcg	Sage, Angie	Skuggan	2006	2
165	Hcg	Pascal, Francine	Tjuven Jessica	2000	2

Lärarhögskolan i Stockholm

Besöksadress: Konradsbergsgatan 5A
Postadress: Box 34103, 100 26 Stockholm
Telefon: 08-737 55 00
www.lararhogskolan.se

